ಮಧ್ವಕವಿ ವಿರಚಿತ

ಶ್ರೀ ವಿಜಯೀಂದ್ರ ವಿಜಯ



ಶ್ರೀ ವಿಜಯೀಂದ್ರತೀರ್ಥ ಪೂಜ್ಯಚರಣರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಯ ಕುರಿತಾದ ವಿಜಯ ಕಾವ್ಯ

ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರವಿಜಯ



ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬಹುಮುಖವಾದುದು. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರಂತಹ ಲೋಕವಂದಿತರಿಂದ ತಯಾರಾದ ಭವ್ಯವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರು ವೈದಿಕ ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಣ - ಪೋಷಣ - ಪ್ರಸಾರಾದಿಗಳಿಂದ ರೂಢಮೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಮಹಾನುಭಾವರು. ವಿವಿಧ ಮತಗಳ ತಿಕ್ಕಾಟಕ್ಕೆ ಹಿಂದೂಮತ, ಸನಾತನಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಒಳಗಾಗಿ ವಿನಾಶೋನ್ಮುಖವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಹಿಂದೂ ಜನಾಂಗ, ದೇವಾಲಯಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಕ್ಷಸೀ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡೆದಾಗ, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯಾದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪತನವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಜನರ ಪ್ರಾಣ - ಮಾನಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ಸನಾತನ ವೈದಿಕ ಮತ, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ, ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ ಜನಾಂಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಜನರಿಗೆ ನಿಜತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಜನರನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿ, ತಮ್ಮ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆ, ಅಪ್ರತಿಹತ ಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳಿಂದ ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರ, ವೈದಿಕಮತ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಮೆರೆದ ಮಹಾಮಹಿಮರು ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರತೀರ್ಥರು. ದ್ವೈತವೇದಾಂತ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅದ್ವಿತೀಯರೆನಿಸಿದ ಇವರು ಮಾಡಿದ ತತ್ತ್ವಪ್ರಸಾರ, ಗ್ರಂಥರಚನೆ, ಪರಮತಖಂಡನೆ ಶ್ರೀರಾಯರ ಮಠದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಸಂಗತಿ.

ಇಂತಹ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರ ಅಗಾಧ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಅವರು ಬೆಳಗಿದ ಶ್ರೀಮಧ್ವ-ಪರಂಪರೆ, ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಮಧ್ವರಿಂದ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರತೀರ್ಥರವರೆಗೆ ಶ್ರೀಮಠದ ಪರಂಪರೆ, ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾನಿಧಿತೀರ್ಥರಿಂದಾದ ಈ ಪರಂಪರೆಗೆ ಅಂಟಿದ ಕಳಂಕ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರವಿಜಯಃ ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಪೀಡಿತರಾಗದೆ, ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಟುಸತ್ಯವನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ದಿಟ್ಟತನದ ಧೀಮಂತ ಕವಿ ಮಧ್ವಕವಿಗಳು ಸರಳ - ಸುಂದರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು.

ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರ ಅಗಾಧ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ-ವಾದರೂ ಈ ಕವಿಗಳು ಆ ಮಹಾಮಹಿಮರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿವಿಧ ಮಗ್ಗಲುಗಳನ್ನು ಓದುಗನ ಮುಂದೆ ತೆರೆದಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಳು ಸರ್ಗಗಳಿದ್ದು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರ, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಸುಂದರ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದು ಹೃದ್ಯವಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರ ಮಠ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಮಠಗಳ ಸುಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯ ಬೆಸುಗೆಯ ದ್ಯೋತಕ-ವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.



ಪ್ರಥಮ ಸರ್ಗ



ಕಾವ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಕವಿಗಳು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗಲು ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ನಾರಾಯಣ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಭಾರತೀ, ಶ್ರೀಹನುಮ-ಭೀಮ-ಮಧ್ವರನ್ನು, ಶ್ರೀಜಯತೀರ್ಥರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ, ಗುರುಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರರೇ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಸನತ್ಕುಮಾರರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ದೂರ್ವಾಸರು, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಪರತೀರ್ಥರು, ಅವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು, ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತರಾದ ಶ್ರೀವಾಯುದೇವರು, ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ, ಸನ್ಯಾಸಾ-ಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರಾಗಿ ೩೭ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಹಂಸನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಿತವಾದ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ ಆಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಮಧ್ವರ-ವರೆಗಿನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಈ ಪೀಳಿಗೆ ಮುಂದುವರೆದ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಸರ್ಗ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಶಿಷ್ಯರು - ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು ಜ್ಯೇಷ್ಠರು, ನಂತರ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಮಾಧವ-ತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು. ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರೇ ಮೊದಲಾದ ಶಿಷ್ಯರು

ಶ್ರೀಮಧ್ವಕರಾರ್ಚಿತ ರಜತಮಯವಾದ ಶ್ರೀದಿಗ್ವಿಜಯರಾಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಆಚಾರ್ಯರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಜಗನ್ನಾಥಪುರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ, ನಂತರ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಬೊಕ್ಕಸ-ದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮ-ಸೀತಾಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀನರಹರಿ-ತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಜಯತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಕವೀಂದ್ರತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀವಾಗೀಶತೀರ್ಥರು ಮೊದಲಾದವರು ಶ್ರೀರಾಮದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯ ಸದೃಶರಾದ ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರ-ತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರತೀರ್ಥರು ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ಮಿತ ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮದೇವರು ಹಾಗೂ ಸೀತೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದಿಗ್ವಿಜಯ-ರಾಮನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಶ್ರೀವಿಬುದೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು ಆ ವಿಗ್ರಹ-ವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಹುದಿನಗಳ ಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿದರು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರತೀರ್ಥರು ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರತೀರ್ಥರಿಗೆ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿ, ಯರಗೋಳಪುರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಪೂಜಿಸಿದ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ವಿಬುಧೇಂದ್ರರು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಕೊಡುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರತೀರ್ಥರು ಹರಿ-ಪದವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ನಂತರ ಮಠದ ಕೆಲವರು ಶಿಷ್ಯರು ಒಬ್ಬ ತುಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡಿ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಯತಿಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಧೀನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರೊಡನೆ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಗಳು ಆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ, ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪೂಜಿತರಾದರು. ಈ ವಿಷಯ ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರರಿಗೆ ತಿಳಿದು ತುಂಬಾ ಚಿಂತಾಪರರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಅಂತೆಯೇ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಗಳೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಎರಡು ಪರಂಪರೆಗಳು ಉಂಟಾದವು.



ಮಧ್ವಕವಿಕೃತ - ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರವಿಜಯಃ

ಅಥ ಪ್ರಥಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಶ್ರೀಶಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮಜಂ ವಾಯುಂ ಭಾರತೀಂ ಚ ಸರಸ್ವತೀಮ್ ।
ನತ್ವಾ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಗುರೂಣಾಂ ಜ್ಞಾನದಾಯಕಮ್ ॥ ೧ ॥

ಉಲ್ಲಂಘಿತಾಬ್ಧಿಂ ನಿರ್ದಗ್ಧಲಂಕಂ ರಾವಣದರ್ಪಹಮ್ ।
ಸೀತಾಶೋಕಾಪಹಂ ರಾಮದೂತಂ ನಿತ್ಯಮುಪಾಸ್ಮಹೇ ॥ ೨ ॥

ಮಾಗಧೇಯಕನಿಸ್ತ್ರಿಂಶಂ ರಾಜೇಂದ್ರಾಬ್ಧಿವಿಧುಂ ವಿಭುಮ್ ।
ಮಾರಕಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಣಾಂ ಭೀಮಸೇನಮುಪಾಸ್ಮಹೇ ॥ ೩ ॥

ದ್ವೈಪಾಯನಗುರೋಃ ಶಿಷ್ಯಂ ಸ್ಥಾಪಿತಾಖಿಲಸನ್ಮತಮ್ ।
ನಿರಸ್ತಾಖಿಲಶಾರೀರಭಾಷ್ಯಂ ಮಧ್ವಮುಪಾಸ್ಮಹೇ ॥ ೪ ॥

ದಶಪ್ರಮತಿಶಾಸ್ತ್ರಾಬ್ಧಿಜನಿತಾಮೃತಪಾಯಿನಮ್ ।
ಸುಜನಾಂಬುಜಭಾಸ್ವಂತಂ ಜಯತೀರ್ಥಗುರುಂ ಭಜೇ ॥ ೫ ॥

ಪ್ರಳಯಾಬ್ಧಿಶಯಾನಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರ್ವೈ ನಾಭಿಪಂಕಜಾತ್ ।
ಜಾತಶ್ಚತುರ್ಮುಖಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತಸ್ಯ ಸುತಾಸ್ತತಃ ॥ ೬ ॥

ಸನತ್ಕುಮಾರಪ್ರಮುಖಾ ಜನಿತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಃ ।
ಸನತ್ಕುಮಾರಶಿಷ್ಯಶ್ಚ ದುರ್ವಾಸಾ ಅತ್ರಿನಂದನಃ ॥ ೭ ॥

ತಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯೋ ಯತಿವರೋ ಪರತೀರ್ಥಾಭಿಧೋಽಭವತ್ ।
ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷನಾಮಾಸೀತ್ ಯತಿಸ್ತಸ್ಯಾನ್ವಯೇ ತತಃ ॥ ೮ ॥

ದೇವೈಃ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥಿತೋ ವಾಯುಃ ಮಧ್ಯಗೇಹಾಖ್ಯಸದ್ಮನಿ ।
ಜನಿತೋ ವಾಸುದೇವೇತಿ ನಾಮ್ನಾ ವಿಷ್ಣುಪ್ರಚೋದಿತಃ ॥ ೯ ॥

ಸ ತುರ್ಯಾಶ್ರಮಮಾಸಾದ್ಯ ಹ್ಯಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷತೋ ಮುನೇಃ ।
ಗ್ರಂಥಾನ್ಮಧ್ವಶ್ಚಕಾರಾಸೌ ಸಪ್ತತ್ರಿಂಶದಮಂದಧೀಃ ॥ ೧೦ ॥

ತಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯಾಶ್ಚ ಚತ್ವಾರಃ ಚತುರಾಶ್ಚತುರಾಶ್ರಮಾಃ ।
ಪದ್ಮನಾಭೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಶಿಷ್ಯೋ ನೃಹರಿಸ್ತದನಂತರಃ ॥ ೧೧ ॥

ಅಪರಾವಸ್ಯ ಸಚ್ಛಿಷ್ಯೌ ಮಾಧವಾಕ್ಷೋಭ್ಯನಾಮಕೌ ।
ಅಥಾಷ್ಟೌ ಯತಯಸ್ತಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯಾ ಮಧ್ವಸ್ಯ ಸತ್ತಮಾಃ ॥ ೧೨ ॥

ರೌಪ್ಯಪೀಠಪುರೀವಾಸಂ ರುಕ್ಮಿಣ್ಯಾ ಖಲು ಪೂಜಿತಮ್ ।
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಂ ಪೂಜಯಿಷ್ಯಂತಿ ಗುರುಮಧ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ॥ ೧೩ ॥

ಯೇ ಶಿಷ್ಯಾ ಪದ್ಮನಾಭಾದ್ಯಾಃ ಸರ್ವಜ್ಞಕರನಿರ್ಮಿತಾಮ್ ।
ಪ್ರತಿಮಾಂ ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯ ರಾಜತೀಂ ಪೂಜಯಂತಿ ಹಿ ॥ ೧೪ ॥

ತತ್ರೈಕೋ ವಾಸುದೇವೇನ ವಿಜ್ಞಪ್ತೋ ನೃಹರಿಸ್ತದಾ ।
ಗತ್ವಾ ಜಗನ್ನಾಥಪುರೀಂ ತತ್ರ ರಾಜ್ಯಮಪಾಲಯತ್ ॥ ೧೫ ॥

ತತ್ರ ತದ್ರಾಜಪುತ್ರಂ ಸ ರಾಜ್ಯೇ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಬಾಲಕಮ್ ।
ತದಾಜ್ಞಯಾ ತತ್ರ ಸಂಸ್ಥೇ ಹ್ಯರ್ಚೇ ರಾಘವಸೀತಯೋಃ ॥ ೧೬ ॥

ಆದಾಯ ನೃಹರಿರ್ಮೂರ್ಧ್ನಾ ನತ್ವಾ ದತ್ವಾ ನನಾಮ ಚ ।
ಅಥಾಸೌ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ತೇಽರ್ಚೇ ರಾಘವಸೀತಯೋಃ ॥ ೧೭ ॥

ತತಃ ಸ ಪದ್ಮನಾಭಾರ್ಯಃ ತೇಽರ್ಚೇ ಮಧ್ವೇನ ದಾಪಿತೇ ।
ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಪೂಜಾರ್ಹೇ ರಾಜತೀಂ ಪ್ರತಿಮಾಂ ತಥಾ ॥ ೧೮ ॥

ತತಸ್ತೇನ ಪ್ರದತ್ತೇನ ತೇಽರ್ಚೇ ರಾಘವಸೀತಯೋಃ ।
ನೃಹರಿಃ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ತತಸ್ತೇ ಮಾಧವೋಽರ್ಚಯತ್ ॥ ೧೯ ॥

ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥಸ್ತದನು ತೇಽರ್ಚೇ ಸಂಪೂಜಯನ್ಮುನಿಃ ।
ತತಃ ತಚ್ಛಿಷ್ಯಪ್ರವರೋ ಜಯತೀರ್ಥಾಭಿಧೋ ಯತಿಃ ॥ ೨೦ ॥

ತಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮತುಲಂ ನ ವಾಚ್ಯಂ ಭುವಿ ಮಾನುಷೈಃ ।
ತೇನ ವೈ ನಿರ್ಮಿತಾಷ್ಟೀಕಾ ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥದೀಪಿಕಾಃ ॥ ೨೧ ॥

ತಟ್ಟೀಕಾಮುಪಜೀವಂತಿ ಕವಯಸ್ತರ್ಣಕಾ ಇವ ।
ತದ್ವಂಶೇ ರಾಮಚಂದ್ರಾರ್ಯೋ ಯತಿರೇಕೋ ಮಹಾತಪಾಃ ॥ ೨೨ ॥

ತಚ್ಛಿಷ್ಯೋ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾರ್ಯೋ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಗುರೂಪಮಃ ।
ಸ ಏವ ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯ ಕರಜಃ ಪುತ್ರಸಂಜ್ಞಕಃ ॥ ೨೩ ॥

ಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ಮಿತೇ ದಿವ್ಯೇ ಶುದ್ಧತಾಮ್ರಮಯೇ ಶುಭೇ ।
ಅರ್ಚೇ ತೇ ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯ ಸೀತಾಯಾಶ್ಚ ಸುಲಕ್ಷಣೇ ॥ ೨೪ ॥

ಕೃತ್ವಾ ಸ್ವವಶಗೇ ರಾಮಚಂದ್ರೋ ರಾಜತವಿಗ್ರಹಮ್ ।
ಪ್ರದದೌ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾಯ ಸ ತಾಂ ಸಂಪೂಜಯನ್ಗುರುಃ ॥ ೨೫ ॥

ವಿಬುಧೇಂದ್ರೋ ಯಯೌ ಕಾಶೀಂ ತತ್ರ ವಾಸಮಥಾಕರೋತ್ ।
ಗತೇ ಬಹುತಿಥೇ ಕಾಲೇ ರಾಮಚಂದ್ರೋ ಯತಿಸ್ತದಾ ॥ ೨೬ ॥

ವಿಲಿಖ್ಯ ಪತ್ರಿಕಾಂ ತಸ್ಮೈ ಪ್ರೇಷಯಿತ್ವಾ ಸ್ವಕಾಂ ತನುಮ್ ।
ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಭುವಿ ವೈಕುಂಠಂ ಪ್ರವಿವೇಶ ಯತೀಶ್ವರಃ ॥ ೨೭ ॥

ಯರಗೋಳಪುರೀಶಸ್ಯ ಮಂದಿರೇ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ತೇಽರ್ಚಕೇ ।
ತಂ ಶಿಕ್ಷಯಿತಾ ದೇಹೀತಿ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾಯ ತೇಽರ್ಚಕೇ ॥ ೨೮ ॥

ವೃಂದಾವನಸ್ಥೇ ಯತಿಪೇ ತಚ್ಛಿಷ್ಯಾಃ ದುಷ್ಟಮಾನಸಾಃ ।
ಪ್ರಾಪ್ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೌಳವಿಪ್ರಂ ದತ್ವಾ ಸಂನ್ಯಾಸಮಸ್ಯ ತೇ ॥ ೨೯ ॥

ತೇಽರ್ಚಿಂ ದತ್ವಾ ಯತಿಂ ಸ್ವೇಷಾಮಧೀನಂ ಚಕ್ರುರಂಜಸಾ ।
ಅಟನಂ ಚಕ್ರುರವನೀಂ ತೇನ ಸಾಕಂ ಮುದಾ ಯುತಃ ॥ ೩೦ ॥

ಅಥಾಸೌ ಯತಿವೇಷೇಣ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿರಪೂಜಯತ್ ।
ತೇಽರ್ಚಿಂ ಪರಮತೋಪೇಣ ಚಚಾರ ಭುವಿ ಪೂಜಿತಃ ॥ ೩೧ ॥

ದೇಶೇ ದೇಶೇ ಜನಾನ್ಸರ್ವಾನಂಕಿತಾಶ್ಚ ಚಕಾರ ಹ ।
ಅತಸ್ತದೀಯಾಸ್ತೇ ಚಾಸನ್ ತಚ್ಛಿಷ್ಯಾಸ್ತೇಽಭವನ್ ಜನಾಃ ॥ ೩೨ ॥

ವಿಬುಧೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸ್ವಗುರೋರ್ನಿರ್ಯಾಣಂ ಯತಿಕಲ್ಪನಮ್ ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಚಿಂತಾಪರೋ ಭೂತ್ವಾ ಸ್ವಸ್ಯ ವಂಶಂ ಚಕಾರ ಹ ॥ ೩೩ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ ವಂಶೇ ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠಾ ವಿಜಯೀಂದ್ರಪುರೋಗಮಾಃ ।
ವಿದ್ಯಾನಿಧಿರಸೌ ಸ್ವಸ್ಯ ವಂಶಂ ಚಕ್ರೇ ಪೃಥಗ್ಗತಿಃ ॥ ೩೪ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ ವಂಶೇ ಚ ಜನಿತಾ ವಿದ್ಯಾಧೀಶಪುರೋಗಮಾಃ ।
ಏವಂ ವಂಶದ್ವಯಂ ಜಾತಂ ಪರಸ್ಪರವಿರೋಧಕಮ್ ॥ ೩೫ ॥

॥ ಇತಿ ಪ್ರಥಮಃ ಸರ್ಗಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥

✡ ✡ ✡

ದ್ವಿತೀಯ ಸರ್ಗ

◆ ◆

ಒಂದನೆಯ ಸರ್ಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಕೃತಿಕಾರರು ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು.

ಶ್ರೀವಾಗೀಶತೀರ್ಥರಿಂದ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಪೂರ್ವಕ ತುರ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದು ಗುರುದತ್ತಮಹಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸಿ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ, ಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುತ್ತಾ ಆಚಾರ್ಯರ ತತ್ತ್ವಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ ಮಹನೀಯರು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರತೀರ್ಥರು. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರತೀರ್ಥರ ಬಳಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ವಿನಯಾದಿ-ಗುಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾದ ರಘುನಾಥಭಟ್ಟರೆಂಬ ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರ ತತ್ತ್ವಪ್ರಚಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರಗಳೇ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಮುಖ್ಯಧ್ಯೇಯವಾಗಿ ಅದು ವೃದ್ಧಿ-

ಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾದ ಶಿಷ್ಯ ಶಿರೋಮಣಿಯನ್ನು ಮಹಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ದೊರೆತವರು ಶ್ರೀರಘುನಾಥಭಟ್ಟರು. ಅವರಿಗೆ ತುರ್ಯಾಶ್ರಮ ನೀಡಿ ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರತೀರ್ಥರೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಗುರುಗಳೊಂದಿಗಿದ್ದು ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋದರು. ಕೆಲವು ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಿರಲು ತಮ್ಮ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಶ್ರೀಗಳು ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರರಿಗೆ ಬರೆದು ಕಳಿಸಿದರು. ಇತ್ತ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು, ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರರು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಆ ಶಿಷ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿದರು. ಹರಿಪಾದ ಸೇರಿದರು. ನಂತರ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಕಳೆದರೂ ಶ್ರೀವಿಬುದೇಂದ್ರರು ಬಾರದಿದ್ದಾಗ ಉಡುಪಿ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ತೌಳವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸ ಕೊಟ್ಟು, ಮೂಲರಾಮಸೀತೆಯ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಬೇರೊಂದು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಕೆಲವು ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದರು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರರ ಶಿಷ್ಯನೆಂದೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಯತಿಯಾಗಿ ಮಧ್ವಕರಾರ್ಚಿತ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ವಿಬುಧೇಂದ್ರರು ಬಂದು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚಿಂತಿತರಾಗುವರು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸನಾತನ ಪರಂಪರೆ ಕವಲೊಡೆದು ಮಠಭೇದ ಉಂಟಾಗುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಈ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.



ಅಥ ದ್ವಿತೀಯಃ ಸರ್ಗಃ

ಅಥ ಭೂಯಃ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಮಠಭೇದಂ ಸನಾತನಮ್ ।
ರಾಮಚಂದ್ರೋ ಯತಿವರೋ ಬ್ರಹ್ಮಪೂಜಿತರಾಘವಮ್ ॥ ೧ ॥

ಮಧ್ವಪ್ರದತ್ತರಜತರಾಮವಿಗ್ರಹಪೂಜಕಃ ।
ಅನಿಶಂ ತೋಷಯಾಮಾಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಿತಾನ್ ॥ ೨ ॥

ಚಚಾರ ಭುವಿ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರಃ ಸ್ವಶಿಷ್ಯೈಶ್ಚ ಸುಪೂಜಿತಃ ।
ರಾಮಚಂದ್ರಯತಿರ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ವೀತಮತ್ಸರಮ್ ॥ ೩ ॥

ವಲೀಪಲಿತ ವಿಜತ್ವಂ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಹಂಸರಾಟ್ ।
ಅಥಾನ್ಯಂ ಯೋಜಯಾಮಾಸ ಯತಿಂ ವಿಬುಧಸತ್ತಮಮ್ ॥ ೪ ॥

ಚಕಾರ ನಾಮಕರಣಂ ವಿಬುಧೇಂದ್ರೇತಿ ಸಾದರಮ್ ।
ಅಭಿಷಿಕ್ತೋ ಯತಿಪದೇ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಃ ಸ್ವಯಂ ಮುದಾ ॥ ೫ ॥

ಮಧ್ವರಜತರಾಮಾರ್ಚಾಮರ್ಚಯಾಮಾಸ ನಿತ್ಯಶಃ ।
ಸ ರಾಮಚಂದ್ರೇ ನ್ಯವಸತ್ ವಿಬುಧೇಂದ್ರೋ ಗುರೌ ಸ್ವಕೇ ॥ ೬ ॥

ಅಥ ಕಶ್ಚಿದ್ಗತೇ ಕಾಲೇ ರಾಮಚಂದ್ರಾಭ್ಯನುಜ್ಞಯಾ ।
ಮಧ್ವಪ್ರದತ್ತರಜತರಾಮವಿಗ್ರಹಸಂಯುತಃ ॥ ೭ ॥

ಸಶಿಷ್ಯ ಸಾನುಗಶ್ಚಾಥ ಕಾಶೀಂ ಕಲ್ಮಷನಾಶಿನೀಮ್ ।
ತತ್ರ ವಾಸಂ ಚಕಾರಾಸೌ ಸ್ನಾನದಾನಪರಾಯಣಃ ॥ ೮ ॥

ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನೋ ನಿತ್ಯಂ ಸಶಿಷ್ಯೋಽಪ್ಯನ್ವಹಂ ಮುದಾ ।
ಏವಂ ಬಹುತಿಥೇ ಕಾಲೇ ಗತೇಽಸೌ ರಾಮಚಂದ್ರಕಃ ॥ ೯ ॥

ಸಂಚರನ್ನಖಿಲಾಂ ಪೃಥ್ವೀಮಾಜಗಾಮ ಪುರೀಂ ಶುಭಾಮ್ ।
ಯರಗೋಳೇತಿ ವಿಖ್ಯಾತಾಂ ಸ್ವಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ಯತೀಶ್ವರಃ ॥ ೧೦ ॥

ತತ್ರ ವಾಸಂ ಚ ಕೃತ್ವಾಽಸೌ ಸ್ವನಿರ್ಯಾಣಂ ನ್ಯಬೋಧತ ।
ಪತ್ರಿಕಾಂ ಲೇಖಯಿತ್ವಾಽಥ ಸ್ವಶಿಷ್ಯಂ ಪ್ರಾಹಿಣೋತ್ತತಃ ॥ ೧೧ ॥

ಸಶಿಷ್ಯಃ ಪ್ರಯಯೌ ಕಾಶೀಂ ಪತ್ರಿಕಾಸಹಿತೋ ದ್ವಿಜಃ ।
ಅಥಾಸೌ ರಾಮಚಂದ್ರಾರ್ಯಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸಂಪೂಜ್ಯ ರಾಘವಮ್ ॥ ೧೨ ॥

ಯರಗೋಳೇಶಮಾಹೂಯ ಶಿಷ್ಯಮಾಹ ಯತೀಶ್ವರಃ ।
ಭೋ ಶಿಷ್ಯ ಶೃಣು ಮೇ ವಾಕ್ಯಂ ಶಿಷ್ಯೋ ಮೇ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಕಃ ॥ ೧೩ ॥

ಗತೋ ವಾರಾಣಸೀಂ ತತ್ರ ನಾಗತೋಽದ್ಯಾಪಿ ಹಂಸರಾಟ್ ।
ಯದಾಽಸೌ ತತ್ಪುರೀಂ ಶಿಷ್ಯಃ ತದಾ ದೇಯಾ ತ್ವಯಾಽಗತೇ ॥ ೧೪ ॥

ತಸ್ಮೈ ಯತೀಂದ್ರಾಯ ಶುಭಾ ಹ್ಯರ್ಚಾ ರಾಘವಸೀತಯೋಃ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ತಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯಸ್ಯ ವೇಶ್ಮನಿ ॥ ೧೫ ॥

ಅಥಾಽಸೌ ರಾಮಚಂದ್ರಾರ್ಯೋ ಹಿತ್ವಾ ಭೂಮೌ ಕಳೇಬರಮ್ ।
ಯಯೌ ವೈಕುಂಠಲೋಕಂ ಸಃ ಚಕ್ರುರ್ವೃಂದಾವನಂ ದ್ವಿಜಾಃ ॥ ೧೬ ॥

ಯರಗೋಳಪತಿರ್ಮಾರ್ಗಮಾಲೋಕನಪರೋಽವಸತ್ ।
ವಿಬುಧೇಂದ್ರಮುನಿಃ ಕಾಶ್ಯಾಮಾಸೀನಃ ಸತ್ಯವತ್ಸಲಃ ॥ ೧೭ ॥

ನಾಗತೋ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾರ್ಯಃ ಕಾಶೀವಾಸಕುತೂಹಲಾತ್ ।
ಅಥ ಯೇ ರಾಮಚಂದ್ರಾರ್ಯಶಿಷ್ಯಾ ಮಠನಿವಾಸಿನಃ ॥ ೧೮ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಾಣಃ ಕೃತಘ್ನಾ ಲೋಕನಿಷ್ಠುರಾಃ ।
ಮಾಯಾವಾದಪರಾ ಸರ್ವೇ ಮಂತ್ರತಂತ್ರವಿದೋಽಂಜಸಾ ॥ ೧೯ ॥

ತೇ ವಿಲೋಕ್ಯಾಗತಂ ವಿಪ್ರಂ ಪಪ್ರಚ್ಛುರಿದಮಾದರಾತ್ ।
ಕಸ್ತ್ವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯೇನೇಹ ಕಾರಣೇನ ಸಮಾಗತಃ ॥ ೨೦ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಪ್ರಾಹ ರಾಮಚಂದ್ರಾರ್ಯಶಿಷ್ಯಕಾನ್ ।
ಅಹಂ ತೌಳವಜಾತೀಯೋ ವಿಪ್ರಃ ಕೃಷ್ಣಾಭಿಧೋ ದ್ವಿಜಃ ॥ ೨೧ ॥

ಭಾರ್ಯಾಸುತವಿಹೀನೋಽಹಂ ಯಾಸ್ಯೇ ಭಾಗೀರಥೀಂ ಶುಭಾಮ್ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತಾಸ್ತೇ ದ್ವಿಜಾ ಪ್ರೋಚುಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಕೃಷ್ಣಸಂಜ್ಞಕಮ್ ॥ ೨೨ ॥

ಶ್ರುಣು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಃ ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ತುಂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್ ।
ತಚ್ಛ್ರುತ್ವೈತತ್ ತ್ವಯಾ ಕಾರ್ಯಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ತೇ ಸುಖಂ ಭವೇತ್ ॥ ೨೩ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತೈಃ ತಥೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಿರರಾಮಾಥ ತೇಽಬ್ರುವನ್ ।
ರಾಮಚಂದ್ರೇಣ ಜನಿತೋ ವಿಬುಧೇಂದ್ರೋ ಯತಿರ್ಯಯೌ ॥ ೨೪ ॥

ವಾರಾಣಸೀಂ ವಾಸಯೋಗ್ಯಾಂ ರಾಮಚಂದ್ರೋ ದಿವಂ ಯಯೌ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞೇನ ಜನಿತಾ ರಾಜತೀ ರಾಮವಿಗ್ರಹಾ ॥ ೨೫ ॥

ಪೂಜಿತಾ ವಿಬುಧೇಂದ್ರೇಣ ವರ್ತತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ।
ಜಗನ್ನಾಥಪುರೀಸಂಸ್ಥೇ ನಿರ್ಮಿತೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಪುರಾ ॥ ೨೬ ॥

ಅರ್ಚೇ ತೇ ರಾಮಸೀತಾಯಾ ವರ್ತೇತೇ ಮಮ ಮಂದಿರೇ ।
ಅತಸ್ತ್ವಂ ವಿಪ್ರ ಸಂಗೃಹ್ಯ ತುರ್ಯಾಶ್ರಮಮನುತ್ತಮಮ್ ॥ ೨೭ ॥

ಪೂಜಯಸ್ವ ನರ್ವೈಃ ಪೂಜ್ಯೋ ಭವ ಮಧ್ವಕುಲಂಧರಃ ।
ಪ್ರವರ್ತಯ ಸ್ವಕಂ ವಂಶಂ ಭುವಿ ಚಾನ್ಯಂ ಸುವಿಶ್ರುತಮ್ ॥ ೨೮ ॥

ಅಥೋಽನ್ಯವಂಶೋ ಹ್ಯಭವದ್ವಿಬುಧೇಂದ್ರಯತೇಃ ಪೃಥಕ್ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ ತಥಾ ಚಕ್ರೇ ಸ ವಿಪ್ರೋ ರಾಘವಾರ್ಚನಮ್ ॥ ೨೯ ॥

ಏವಂ ವಿಪ್ರೈಃಪ್ರಾಪ್ತತುರ್ಯಾಶ್ರಮ ಏಕೋ ಯತಿಸ್ತದಾ ।
ಅಥಾಸೌ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾರ್ಯಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಗುರುವರಂ ಗತಮ್ ॥ ೩೦ ॥

ದಿವಂ ಪ್ರಾಪ ತತಃ ಶಿಷ್ಯಂ ಯರಗೋಳಪತಿಂ ಯತಿಃ ।
ದದರ್ಶ ವೃಂದಾವನಂ ಶಿಷ್ಯಃ ಗುರೋಶ್ಚ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಕಃ ॥ ೩೧ ॥

ಶಿಷ್ಯಮಾಹೂಯ ಪಪ್ರಚ್ಛ ವೃತ್ತಾಂತಮಖಿಲಂ ತದಾ ।
ಅಥಾಸೌ ಪ್ರಾಹ ತತ್ಸರ್ವಂ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾಯ ಭಿಕ್ಷವೇ ॥ ೩೨ ॥

ತ್ವನ್ನಾಮ್ನೈಕೋ ಯತಿಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮದ್ಗತಂ ಮತ್ಪ್ರಪೂಜಿತಃ ।
ಗೃಹಿತ್ವಾಽರ್ಚೇ ರಾಘವಸ್ಯ ಸೀತಾಯಾಃ ಪ್ರಯಯೌ ಮುದಾ ॥ ೩೩ ॥

ನ ವಿಜ್ಞಾತೋ ಮಯಾ ಯೋಽಸೌ ಗೃಹೀತ್ವಾಽರ್ಚೇ ಯಯೌ ಚ ಸಃ ।
ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಚನಂ ತಸ್ಯ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಹಂಸರಾಟ್ ॥ ೩೪ ॥

ದೈವಮೇವ ಪರಂ ಮನ್ಯೇ ಸರ್ವಾರ್ಥಪರಿಸಾಧನೇ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಯಯಾವುರ್ವೀಂ ವಿಚರನ್ವಿಮಲಾಂ ಮುನಿಃ ॥ ೩೫ ॥

॥ ಇತಿ ದ್ವಿತೀಯಃ ಸರ್ಗಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥

✡ ✡ ✡

ತೃತೀಯ ಸರ್ಗ

◆ ◆

ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ನಿರ್ಯಾಣ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಮೋಸ ಇವುಗಳಿಂದ ನೊಂದಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಹರಿಚಿತ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಪಡೆಯುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯವಾದ ಪಾಠಪ್ರವಚನ, ಆಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪನ ಮತಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೇ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಗುರುಗಳ ವೃಂದಾವನ ಪೂಜೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ತಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸು, ಅಗಾಧ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ತಪಸ್ಸು, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಭಕ್ತಿ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ರಾಜಮಹಾರಾಜರುಗಳಿಂದ ಗೌರವವನ್ನು, ಗ್ರಾಮ - ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿ, ಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಆಚಾರ್ಯರ ತತ್ತ್ವಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೊರಟರು. ಇವರಿಗೆ ಅನೇಕರು ಶಿಷ್ಯರಾದರು. ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಮುನಿಗಳಿಗೆ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಕೆಲವರು ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಗಳ ಶಿಷ್ಯರಾದರು.

ಮುಂದೆ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಲು ಜಿತಾಮಿತ್ರರೆಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಅಧಿಪತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಪರಾಭವ ಸಂವತ್ಸರ, ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಶುಕ್ಲ ದಶಮೀಯಂದು ತಿರುನಲ್ವೇಲಿಯಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಜಿತಾಮಿತ್ರರು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಪಂಡಿತಪ್ರಕಾಂಡರೂ ಆದ ವೈದಿಕ-ಲೌಕಿಕ ಕುಶಲರೂ ಆದ

ಶ್ರೀರಘುನಂದನತೀರ್ಥರಿಗೆ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರತೀರ್ಥರಿಗೆ ಮೋಸಮಾಡಿ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ಅಪಹರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಮೂಲಸೀತಾರಾಮ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಹೇಗಾದರೂ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀರಘುನಂದನತೀರ್ಥರು ಗುರ್ವಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಸಾಮ, ದಾನ, ಭೇದಾದ್ಯುಪಾಯದಿಂದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನ ಮೂಲಕ ಚಾಣಾಕ್ಷತನದಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪೂಜಿಸುವರು. ಕಳೆದುಹೋದ ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೀರ್ತಿ ಶ್ರೀರಘುನಂದನತೀರ್ಥರಿಗೆ ಸಲ್ಲುವಂತಹದ್ದು. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀರಘುನಂದನರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸಂಚು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳು ಈ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.



ಅಥ ತೃತೀಯಃ ಸರ್ಗಃ

ಅಥಾಸೌ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾರ್ಯೋ ದೇಶೇ ದೇಶೇ ಜನಾನ್ಮುನಿಃ ।
ತಪ್ತಚಕ್ರಾಂಕಿತಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ಚಚಾರ ಭುವಿ ಪೂಜಿತಃ ॥ ೧ ॥

ಕೇಚಿಚ್ಛಿಷ್ಯಾಶ್ಚ ವಿದ್ಯಾಯಾನಿರ್ಧೇರ್ವಿಬುಧೇಂದ್ರಕಸ್ಯ ಚ ।
ತೇ ತೌ ಪೂಜಾಯಾಮಾಸುಃ ಶಿಷ್ಯಾಸ್ತೇ ತತ್ಪರಾಯಣಾಃ ॥ ೨ ॥

ವಿಬುಧೇಂದ್ರಮುನಿರ್ದೇಶಾನಟನ್ ಪ್ರಾಪ ಪುರಂ ಶುಭಮ್ ।
ತತ್ರತ್ಯ ಪುರವಾಸೇನ ಶಿಷ್ಯೇಣ ಚ ಸುಪೂಜಿತಃ ॥ ೩ ॥

ಅಥಾಸೌ ಪ್ರದದಾವರ್ಚಾಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಚ ।
ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾಜ್ಞಯಾ ಪ್ರಭುಃ ॥ ೪ ॥

ನೈವೇದ್ಯಸಮಯೇ ಕೃಷ್ಣಃ ಸರ್ವಮನ್ನಮಭಕ್ಷಯತ್ ।
ಪ್ರಭುಕೃತ್ಯಂ ಮುನಿಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಸ್ಮಿತೋಽವಾಚ ತಂ ಪ್ರಭುಮ್ ॥ ೫ ॥

ಮತ್ತಃ ಸ್ವೀಕುರು ಸಂನ್ಯಾಸಂ ತದ್ಯೋಗ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಸಮರ್ಥಯೇ ।
ಓಮಿತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವೀಚಕಾರ ಸಂನ್ಯಾಸಂ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕಮ್ ॥ ೬ ॥

ಜಿತಾಮಿತ್ರಃ ಸರ್ವತ್ರ ಜಿತಾಮಿತ್ರಂ ವದಂತಿ ಹಿ ।
ವಿಬುಧೇಂದ್ರಕರೋದ್ಭೂತಂ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಗುರೂಪಮಮ್ ॥ ೭ ॥

ಜಿತಾಮಿತ್ರಗುರುಂ ವಂದೇ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಮತಾನುಗಮ್ ।
ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಪೂಜಾರ್ಹಂ ಸ ರಾಜಾ ರಾಮವಿಗ್ರಹಮ್ ॥ ೮ ॥

ವಿಬುಧೇಂದ್ರಗುರೂಣಾಂ ಚ ಬ್ರುವೇ ಪುಣ್ಯದಿನಂ ಶ್ರುಣು।
ಪರಾಭವೇ ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಶುಕ್ಲೇ ಚ ದಶಮೀದಿನೇ ॥ ೯ ॥

ತಿರ್ನಲ್ವೇಲ್ಯಾಂ ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀತೀರೇ ವೃಂದಾವನೋಽಭವತ್ ।
ತತೋ ಜಿತಾಮಿತ್ರಗುರುಃ ದೇವಯತ್ನಪರಾಯಣಃ ॥ ೧೦ ॥

ಚಚಾರ ಪೃಥಿವೀಂ ಸರ್ವಾಂ ಪೂಜಯನ್ ರಾಮರಾಜತೀಮ್ ।
ವದಂತಿ ಶ್ಲೋಕಮೇಕಂ ಚ ಜಿತಾಮಿತ್ರಸ್ಯ ಶೋಭನಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಸಪ್ತರಾತ್ರಂ ಕೃಷ್ಣವೇಣ್ಯಾಮುಷಿತ್ವಾ ಪುನರುತ್ಥಿತಮ್ ।
ಜಿತಾಮಿತ್ರಗುರುಂ ವಂದೇ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಕರೋದ್ಭವಮ್ ॥ ೧೨ ॥

ಆಶ್ವಿನೇ ಮಾಸಿ ಪಕ್ಷೇ ಚ ಕೃಷ್ಣೇ ಕೀಲಕವತ್ಸರೇ ।
ಅಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ಕಾಡಲೂರಾಖ್ಯಸಂಗಮ್ಯೇ ಸಂಸ್ಥಿತೋಽಭವತ್ ॥ ೧೩ ॥

ತತಸ್ತತ್ಕರಸಂಜಾತೋ ರಘುನಂದನಭಿಕ್ಷುಕಃ ।
ತಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಶ್ಲೋಕಮೇಕಂ ಪ್ರವದಂತಿ ಮನೀಷಿಣಃ ॥ ೧೪ ॥

ಪರೈರಪಹೃತಾಮೂಲರಾಮಾರ್ಚಾ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹಾತ್ ।
ಯೇನಾನೀತಾ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ರಘುನಂದನಭಿಕ್ಷವೇ ॥ ೧೫ ॥

ಶ್ಲೋಕಮೇಕಮಿಮಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪರೇ ಶೋಕಪರಾಯಣಾಃ ।
ಚಕ್ರುರ್ದ್ವೇಷಂ ಮೂಢಧಿಯೋ ರಘುನಂದನಹಂಸಕೇ ॥ ೧೬ ॥

ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿದಿತ್ವಾ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಗತಂ ರಾಮಂ ಮುನೀಶ್ವರೇ ।
ವಿನಾ ಸೀತಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶ್ಚ ಪ್ರೋಚುಃ ಸ್ವಗುರುಮಂಜಸಾ ॥ ೧೭ ॥

ನ ಸಹಾಮೋ ವಯಂ ಸರ್ವೇ ರಘುನಂದನವಶ್ಯಗಮ್ ।
ರಾಮಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹನಿಷ್ಯಾಮೋ ರಘುನಂದನಹಂಸಕಮ್ ॥ ೧೮ ॥

ಆನೇತವ್ಯೋ ರಘುವರ ಅಸ್ಮಾಭಿರಿತಿ ದುರ್ಧಿಯಃ ।
ಯತ್ನಂ ಚಕ್ರುಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಶ್ಚ ಮದೀಯಾಃ ಶತ್ರುಪಕ್ಷಗಾಃ ॥ ೧೯ ॥

ಹಂತುಂ ಕೇಚಿದ್ಗತಾಸ್ತತ್ರ ಹರ್ತುಂ ಕೇಚಿದ್ಗತಾಸ್ತತಃ ।
ಅಪರೇ ಮಂತ್ರಕುಶಲಾ ಕೃತ್ಯಾಯೋಗಪರಾಯಣಾಃ ॥ ೨೦ ॥

ಅಪರೇ ಸಂಧಿಕಾಮಾಶ್ಚ ಬಭೂವುರಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ ।
ರಾಮಾನುಗ್ರಹಮಾತ್ರೇಣ ನಷ್ಟಕೃತ್ಯಾಽಭವನ್ದ್ವಿಜಾಃ ॥ ೨೧ ॥

ಶರಪಾಣಿಂ ನೃಪಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೇ ಗತಾಃ ಪಶವೋ ಯಥಾ ।
ಪಾಲಯಾಮಾಸ ಕಾಕುಸ್ಥಃ ಸ್ವಭಕ್ತಂ ರಘುನಂದನಮ್ ॥ ೨೨ ॥

ನಿರಾಶಾಃ ಪ್ರತಿಮಾಹೀನಾ ಮಠೀಯಾ ಬಹು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ।
ಊಚುಃ ಸ್ವಗುರುಮುದ್ದಿಶ್ಯ ದತ್ವಾ ಕೃತ್ರಿಮರಾಘವಮ್ ॥ ೨೩ ॥

ವಿಧಿನಾ ನಿರ್ಮಿತಾ ರಾಮಪ್ರತಿಮಾ ಯಾ ಬಹುಶ್ರುತಾ ।
ರಘುನಂದನಸ್ಯ ವಶಗಾ ಬಭೂವಾಸ್ಮತ್ಸುದುರ್ಲಭಾ ॥ ೨೪ ॥

ಇಮಾಂ ಕೃತ್ರಿಮರಾಮಾರ್ಚಾಂ ಪೂಜಯಸ್ವ ವಿಧಾನತಃ ।
ಶಿಷ್ಯಾಂಸ್ತೋಷಯ ದೇಶೀಯಾನನಯಾ ಸೀತಯಾ ಸಹ ॥ ೨೫ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರರುರೋದಾಥ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ರಾಮಾರ್ಚನಂ ಮುನಿಃ ।
ಸೀತಯಾ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಸಹ ಕೃತ್ರಿಮರಾಘವಮ್ ॥ ೨೬ ॥

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೃತ್ರಿಮರಾಮಂ ಚ ದೇಶೇ ದೇಶೇ ಜನಾಸ್ತದಾ ।
ಮೇನಿರೇ ಕೃತ್ರಿಮಂ ರಾಮಂ ಸೀತಾಂ ಸತ್ಯಾಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ ॥ ೨೭ ॥

ಏವಂ ಜಾತೋ ವಂಶಭೇದೋ ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯ ಧೀಮತಃ ।
ರಾಮಚಂದ್ರಕರೋದ್ಭೂತೋ ವಿಬುಧೇಂದ್ರೋ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೨೮ ॥

ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಃ ಕೃತ್ರಿಮಶ್ಚ ಜನಿತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಸ್ವಯಮ್ ।
ವಿದ್ಯಾಧೀಶಪುರೋಗಾಶ್ಚ ಯೇ ದ್ವಿಜಾಃ ಹಂಸಸನ್ನಿಭಾಃ ॥ ೨೯ ॥

ತೇ ಸರ್ವೇ ಕೃತ್ರಿಮಂ ರಾಮಂ ಸೀತಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಂ ಚ ಮೇನಿರೇ ।
ಪೂಜಯಾಮಾಸುರವ್ಯಗ್ರಾ ವಿದ್ಯಾಧೀಶಪುರೋಗಮಾಃ ॥ ೩೦ ॥

ಕೃತ್ರಿಮಂ ರಾಘವಂ ಸೀತಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಂ ನಿತ್ಯಮನುವ್ರತಾಃ ।
ದೇವಿ ದೇವಿ ಮಹಾಮಾಯೇ ರಾಮವಕ್ಷಸ್ಥಲಾಲಯೇ ॥ ೩೧ ॥

ಪ್ರಸನ್ನಾ ಭವಸೀತೇ ತ್ವಮಸ್ಮಾಕಂ ಕಮಲಾಲಯೇ ।
ರಘುನಂದನಹಂಸಸ್ಯ ವಶಗಾ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ಮಿತಾ ॥ ೩೨ ॥

ಸಾಽಸ್ಮಾಭಿಃ ಪೂಜನೀಯಾ ಹಿ ಯಥಾ ತ್ವಂ ತತ್ತಥಾ ಕುರು ।
ಇತಿ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥಿತಾ ಸೀತಾ ಸ್ವಪ್ನೇ ತಾನನ್ವಬೋಧಯತ್ ॥ ೩೩ ॥

ಮಮ ಪೂಜಾಪ್ರಭಾವೇಣ ಸರ್ವೇ ಯೂಯಂ ಜನಿಷ್ಯಥ ।
ವಿಬುಧೇಂದ್ರಯತೀಂದ್ರಸ್ಯ ವಂಶೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿನಿರ್ಮಿತೇ ॥ ೩೪ ॥

ತತ್ರ ಹಂಸವರಾಃ ಸರ್ವೇ ಶುಕದೂರ್ವಾಸಸನ್ನಿಭಾಃ ।
ಮತ್ಕಾಂತಾರ್ಚಾಪ್ರಭಾವೇಣ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಂ ವ್ರಜಂತಿ ತೇ ॥ ೩೫ ॥

ವಿದ್ಯಾನಿಧೇರ್ವಂಶಜಾತಾ ಯತಯೋ ಮೇ ಮದರ್ಚಕಾಃ ।
ತೇ ಸರ್ವೇ ಸಂಜನಿಷ್ಯಂತಿ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಸ್ಯ ವಂಶಕೇ ॥ ೩೬ ॥

॥ ಇತಿ ತೃತೀಯಃ ಸರ್ಗಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥

✡ ✡ ✡

ಚತುರ್ಥ ಸರ್ಗ

◆ ◆

ಶ್ರೀರಘುನಂದನತೀರ್ಥರ ಕರಸಂಜಾತರಾದ ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರತೀರ್ಥರ ಪರಿಚಯದೊಂದಿಗೆ ಈ ಸರ್ಗವು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು ವೇದವೇದಾಂಗಚತುರರು ಹಾಗೂ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದರು. ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಮಾರ್ಗಗಳ ಕರ್ತೃಗಳು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಕ್ಷಕರು. ದೇವೇಂದ್ರನು ದೇವತೆಗಳ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವಂತೆ ಇವರು ಭೂಸುರರಿಗೆ ರಕ್ಷಕರಾಗಿ ಭೂಸುರೇಂದ್ರರು. ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನದಿಂದ ಜನರನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಸಂಚಾರತ್ವೇನ ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು ತುಂಗಭದ್ರಾತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಆನೆಗೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರರಿಗೂ, ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರಿಗೂ ಮಿಲನವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸುಂದರ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಕವಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆನೆಗೊಂದಿಯ ರಾಜನು ಬಂದಂತಹ ಈ ಮುನಿಗಳು ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದವರೋ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಗಳ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದವರೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಿಂದ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರ ಮೂಲಕ ಅವರ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಕವಿಗಳು - ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಜಿತಾಮಿತ್ರರು, ಶ್ರೀರಘುನಂದನರು ಬಂದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಈ ಯತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾ, ಹಿಂದಿನ ಸರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಈ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸತ್ಯವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಆ ರಾಜನು ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ವಾಮನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದಂತೆ ಬಂದ ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರತೀರ್ಥರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಪೂಜಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಸರ್ಗ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

◆ ◆

ಅಥ ಚತುರ್ಥಃ ಸರ್ಗಃ

ರಘುನಂದನತೀರ್ಥಸ್ಯ ಕರಜಾತಃ ಸುರೇಂದ್ರಕಃ ।
ವೇದವೇದಾಂಗಚತುರಃ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದಃ ॥ ೧ ॥

ಕರ್ತಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಮಾರ್ಗಾಣಾಂ ತ್ರಾತಾ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲಸ್ಯ ಚ ।
ಆನಂದತೀರ್ಥತೀರ್ಥೇನ ಆನಂದೀಕುರುತೇ ಜನಾನ್ ॥ ೨ ॥

ನಿರಸ್ತಾಖಿಲಶೈವಶ್ಚ ಸ್ಥಾಪಿತಾಖಿಲವೈಷ್ಣವಃ ।
ಏನಂ ಯತಿವರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಜಗದುಸ್ತದಾ ॥ ೩ ॥

ಯಥೇಂದ್ರೋ ಭಗವಾಂಸ್ತ್ರಾತಾ ಸುರಾಣಾಂ ಸುರನಾಯಕಃ ।
ತಥಾಽಯಂ ಭೂಸುರತ್ರಾತಾ ಸುರೇಂದ್ರಸ್ತೇನ ಕಥ್ಯತೇ ॥ ೪ ॥

ಏವಂ ದೇಶಾನಟಿತ್ವಾಽಸೌ ಶಿಷ್ಯವತ್ಸಲತತ್ಪರಃ ।
ಪೂಜಿತೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರನ್ಯೈರಾಗತೋ ಗಜಗಹ್ವರಮ್ ॥ ೫ ॥

ತುಂಗಭದ್ರಾನದೀತೀರೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಉದ್ಯಾನಮದ್ಭುತಮ್ ।
ಸ್ನಾತ್ವಾ ನದ್ಯಾಂ ವನೇ ರಾಮಂ ಪೂಜಯದ್ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಮ್ ॥ ೬ ॥

ತತ್ರೈಕೋ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥೇತಿ ಪ್ರಥಿತೋ ಭುವಿ ಹಂಸರಾಟ್ ।
ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಸುರೇಂದ್ರಂ ಚ ಸ್ವಯಂ ತತ್ರ ಸಮಾಗತಃ ॥ ೭ ॥

ಕೇಶವಾದ್ಯೈಃ ಯತಿವರ್ಯೈಃ ವಾದಿರಾಜೇನ ಧೀಮತಾ ।
ಸಹಿತಂ ಸಮುಪಾಯಾಂತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವ್ಯಾಸಮುಪೇಂದ್ರಕಃ ॥ ೮ ॥

ಪ್ರತ್ಯುಜ್ಜಗಾಮ ಸಹಿತೋ ಸ್ವಶಿಷ್ಯೈಃ ಸಹಿತೋ ಮುನಿಃ ।
ಸುರೇಂದ್ರಮಾಗತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನನಾಮ ಭುವಿ ವ್ಯಾಸರಾಟ್ ॥ ೯ ॥

ತಥಾ ನನಾಮ ತಂ ವ್ಯಾಸಂ ಸುರೇಂದ್ರೋ ಭುವಿ ಭಕ್ತಿತಃ ।
ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಲಿಂಗನಂ ಚಕ್ರುಃ ಬಭೂವ ಪರಮಾದ್ಭುತಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ಶುಶುಭಾತೇ ಉಭಾವತ್ರ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸಾವಿವ ।
ಜನಾ ಮುಮುದಿರೇ ತತ್ರ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೌ ಹಂಸಸತ್ತಮೌ ॥ ೧೧ ॥

ಪರಸ್ಪರಂ ಕರೌ ಗೃಹ್ಯ ಹ್ಯುಪವಿಷ್ಟೌ ಮುನೀ ಭುವಿ ।
ಉಕ್ತ್ವಾ ಕಾಲೋಚಿತಾಂ ವಾರ್ತಾಮುಭೌ ದುರ್ವಾಸಸನ್ನಿಭೌ ॥ ೧೨ ॥

ಅಥ ತತ್ಪತ್ತನಾವಾಸೀ ರಾಜಾ ಧರ್ಮಪರಾಯಣಃ ।
ಆಗತ್ಯ ತತ್ರ ಹಂಸೌ ತೌ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ನನಾಮ ಚ ॥ ೧೩ ॥

ಪ್ರಾವೇಶಯತ್ಪುರಂ ರಮ್ಯಂ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಮಂಡಿತಮ್ ।
ನಿನಾಯ ಸ್ವಗೃಹಂ ದಿವ್ಯಂ ನಿವೇದ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ ॥ ೧೪ ॥

ಅಬ್ರವೀದ್ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥಂ ಸ ಗೀಷ್ಪತಿಂ ದೇವರಾಡಿವ ।
ಅಯಂ ಸುರೇಂದ್ರಕೋ ಹಂಸಃ ಕಸ್ಯ ವಂಶೇ ಸಮುತ್ಥಿತಃ ॥ ೧೫ ॥

ಗಜಕೋಣಪತಿಂ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥಃ ಪ್ರಾಹ ನೃಪೋತ್ತಮಮ್ ।
ಶೃಣು ರಾಜನ್ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮತುಲಂ ಮುನೇಃ ॥ ೧೬ ॥

ಅಯಂ ಸುರೇಂದ್ರೋ ವಿಬುಧೇಂದ್ರವಂಶೇ
ಜಾತೋಽಗ್ರತೇಜಾ ವಿಬುಧೇಂದ್ರತುಲ್ಯಃ ।
ಮಠೇ ಮಠೇ ಸಂತಿ ಸಹಸ್ರಶಃ ಪ್ರಭೋ
ನಾನೇನ ತುಲ್ಯೋ ಭುವಿ ಕೋಽಪಿ ಹಂಸಃ ॥ ೧೭ ॥

ಅಯಂ ಸುರೇಂದ್ರೋ ಮಾಮೇವ ದ್ರಷ್ಟುಮಭ್ಯಾಗತೋ ಧ್ರುವಮ್ ।
ಸಂಶಯಂ ಛಿಂದಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮಾಽಸ್ತು ತೇ ಸಂಶಯಾ ಮತಿಃ ॥ ೧೮ ॥

ಅಥ ತೌ ಹಂಸಪ್ರವರೌ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೇವೌ ಪ್ರಪೂಜತುಃ ।
ಸುರೇಂದ್ರೋ ರಾಘವಂ ವ್ಯಾಸೋ ವಾಸುದೇವಂ ಮಹಾಮುನಿಃ ॥ ೧೯ ॥

ತತ್ರ ರಾಜಾ ವ್ಯಾಸಮುನಿಮುವಾಚ ಪರಯಾ ಮುದಾ ।
ಸತ್ಯಂ ವದ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ರಾಮಾರ್ಚಾ ಯಾದೃಶೀ ಮಮ ॥ ೨೦ ॥

ರಾಮಾರ್ಚೇಯಂ ನೃಹರಿಣಾ ಯೇನಾನೀತಾ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ರಾಜತೀ ನಿರ್ಮಿತಾ ಹ್ಯನ್ಯಾ ಮದ್ವೇನೇಯಂ ನಿಬೋಧಯ ॥ ೨೧ ॥

ಪುನಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ ರಾಜಾಽಸೌ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥಂ ಮಹಾಮತಿಃ ।
ಕಥಂ ನೃಹರಿಣಾಽಽನೀತಾ ರಾಮಾರ್ಚಾ ಕೇನ ನಿರ್ಮಿತಾ ॥ ೨೨ ॥

ಕಸ್ಮಿನ್ ದೇಶೇ ಸ್ಥಿತಾ ಪೂರ್ವಂ ತನ್ಮಮಾಚಕ್ಷ್ವ ವಿಸ್ತರಾತ್ ।
ರಾಮಚಂದ್ರಮುನಿರ್ನಿತ್ಯಂ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ರಘೂತ್ತಮಮ್ ॥ ೨೩ ॥

ಚಚಾರ ದೇಶೇ ಸರ್ವತ್ರ ಘೋಷಯನ್ ಸ್ವಸ್ಯ ವಿಕ್ರಮಮ್ ।
ಸ ರಾಮಚಂದ್ರಃ ಸ್ವಂ ಮತ್ವಾ ವೃದ್ಧಮಕ್ಷಮಮಾತುರಮ್ ॥ ೨೪ ॥

ದ್ವಿಜಮನ್ಯಂ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಂ ತುರ್ಯಾಶ್ರಮಿಣಮಾತನೋತ್ ।
ವಿಬುಧೇಂದ್ರೇತಿ ತಂ ನಾಮ್ನಾ ವಿಶ್ರುತಂ ಚ ಚಕಾರ ಹ ॥ ೨೫ ॥

ವಿಬುಧೇಂದ್ರಃ ಸ್ವಗುರುಣಾ ಹ್ಯನುಜ್ಞಾತೋ ಮುದಾ ಯುತಃ ।
ಸ್ವೀಕೃತ್ಯಾರ್ಚಾಂ ರಾಜತೀಂ ತಾಂ ಮಾಧ್ವೀಂ ರಾಮಸ್ಯ ಧೀಮತಃ ॥ ೨೬ ॥

ಚಚಾರ ದೇಶೇ ಸರ್ವತ್ರ ಪೂಜ್ಯೈಃ ಶಿಷ್ಯೈಃ ದ್ವಿಜೈರ್ಯುತಃ ।
ಯಯೌ ವಾರಾಣಸೀಂ ವಸ್ತುಂ ತತ್ರ ವಾಸಮಥಾಕರೋತ್ ॥ ೨೭ ॥

ಅಥಾಸೌ ರಾಮಚಂದ್ರಶ್ಚ ಯರಗೋಳಪುರಂ ಗತಃ ।
ತತ್ರ ತತ್ಪುರಪಾಲೇ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯಾರ್ಚಾದ್ವಯಮಂಜಸಾ ॥ ೨೮ ॥

ಯರಗೋಳಪುರಾಧೀಶಮಾಹೂಯೇದಮಥಾಬ್ರವೀತ್ ।
ಇಮೇಽರ್ಚೇ ರಾಮಜಾನಕ್ಯೋಃ ಸ್ಥಾಪ್ಯೇತೇ ತ್ವದ್ಗೃಹೇ ಮಯಾ ॥ ೨೯ ॥

ಅರ್ಹೋಽಸ್ಯಾಃ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾರ್ಯಃ ಸ್ಪ್ರಷ್ಟುಂ ನಾನ್ಯೋಽಸ್ತಿ ಕಶ್ಚನ ।
ಯದಾ ತ್ವತ್ಪುರಮಾಯಾತಿ ದೇಹಿ ತಸ್ಮೈ ಮುದಾ ಸ್ವಯಮ್ ॥ ೩೦ ॥

ಇತಿ ಸಂದಿಶ್ಯ ತಂ ಹಂಸಃ ಶಿಷ್ಯಾನಿದಮಭಾಷತ ।
ಯುಷ್ಮಾಭಿರತ್ರ ವಸ್ತವ್ಯಂ ಯಾವದಾಗಮನಂ ಮುನೇಃ ॥ ೩೧ ॥

ವಿಬುಧೇಂದ್ರೋ ಯತಿವರೋ ಯೋಗ್ಯೋ ರಾಘವಪೂಜನೇ ।
ಮಚ್ಛಿಷ್ಯೋ ಮದ್ಗತಪ್ರಾಣಃ ಮದ್ಧಸ್ತಜನಿತೋ ಮಹಾನ್ ॥ ೩೨ ॥

ಮಾಮಿವಾಜ್ಞಾಂ ಪಾಲಯತಿ ಗುರೋರ್ಮಧ್ವಸ್ಯ ಧೀಮತಃ ।
ಅಹಂ ಸದಾ ದ್ವಿಜವರ್ಯೈಃ ಯುಷ್ಮಾಭಿಃ ಸೇವಿತೋಽನಿಶಮ್ ॥ ೩೩ ॥

ತಥಾಽಸೌ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಶ್ಚ ಸೇವ್ಯಃ ಸ್ಯಾದನಿಶಂ ಧ್ರುವಮ್ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತತ್ರ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಅರ್ಚೇ ರಾಘವಸೀತಯೋಃ ॥ ೩೪ ॥

ದೇಹಂ ವಿಸೃಜ್ಯ ಮೇದಿನ್ಯಾಂ ವಿವೇಶ ಹರಿಮಂದಿರಮ್ ।
ಅಥ ಶಿಷ್ಯಾ ಮಠೀಯಾಶ್ಚ ಚಕ್ರುರ್ವೃಂದಾವನಂ ತದಾ ॥ ೩೫ ॥

ಅಥ ಕಾಲೇ ಬಹು ಗತೇ ನಾಗತೇ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಕೇ ।
ಅಥ ಯೇ ಮಠಶಿಷ್ಯಾಶ್ಚ ದುರ್ಧಿಯಃ ಸೇವಕಾಃ ಸದಾ ॥ ೩೬ ॥

ಸಮಾಯಾತಂ ತೌಳವಿಪ್ರಂ ನಾಮ್ನಾ ಕೃಷ್ಣೇತಿ ವಿಶ್ರುತಮ್ ।
ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತೇನ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ತಂ ಚಕ್ರುರ್ಹಂಸಸನ್ನಿಭಮ್ ॥ ೩೭ ॥

ದತ್ವಾ ಕೃತ್ರಿಮಸಂನ್ಯಾಸಂ ತಸ್ಮೈ ತೌಳಾಯ ಶಿಷ್ಯಕಾಃ ।
ವಿಬುಧೇಂದ್ರೇತಿ ಬಹುಧಾ ವದಂತಶ್ಚಾಗತಾಸ್ತದಾ ॥ ೩೮ ॥

ಯರಗೋಳಪತಿರ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಂ ಯತಿಂ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಕಮ್ ।
ಮತ್ವಾ ದದೌ ದೇವದೇವ್ಯೋಸ್ತಸ್ಮೈ ಚಾರ್ಚಾದ್ವಯೀಂ ಮುದಾ ॥ ೩೯ ॥

ತೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಹಂಸವೇಷಃ ತದ್ಗೃಹೇ ಪೂಜಯನ್ಮುದಾ ।
ಮುಮೋದ ಮುದಿತಸ್ತೇನ ಪೂಜಿತಃ ಪ್ರಯಯೌ ಖಲಃ ॥ ೪೦ ॥

ರಾಮಚಂದ್ರಮಠೇ ಶಿಷ್ಯಾಃ ಸೇವಾಕಾರ್ಯೇ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ।
ತೇ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಮುತ್ಪಾದ್ಯ ತತ್ಸಮೀಪೇಽವಸನ್ ಖಲಾಃ ॥ ೪೧ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ನಿರ್ಮಿತಸ್ತೌಳಃ ಕೃತ್ರಿಮೋಽಪಿ ಬಹುಶ್ರುತಃ ।
ತೇಽರ್ಚೇ ಚಾದಾಯ ಪ್ರಯಯೌ ಸೇವಾಬ್ರಾಹ್ಮಣಕೈಃ ಸಹ ॥ ೪೨ ॥

ಅಥ ದೇಶಭವಾ ವಿಪ್ರಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಾತುರ್ಮುಖೀಂ ಶುಭಾಮ್ ।
ಪ್ರತಿಮಾಂ ರಾಮಜಾನಕ್ಯೋಃ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ತಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಚಕ್ರಿರೇ ॥ ೪೩ ॥

ಚಕ್ರಾಂಕಿತಾಂಶ್ಚಕಾರಾಸೌ ಪೂಜಯಂಶ್ಚ ದ್ವಿಜಾನ್ ಬಹೂನ್ ।
ತೈಃ ಪೂಜಿತಶ್ಚಚಾರಾಸಾವುರ್ವೀಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂಯುತಃ ॥ ೪೪ ॥

ವೈಕುಂಠಂ ಚ ಗತೇ ರಾಮಚಂದ್ರೇ ತಚ್ಛಿಷ್ಯಮಧ್ಯಗಃ ।
ಏಕಸ್ತಸ್ಮೈ ಯತೀಂದ್ರಾಯ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾಯ ಚಾವದತ್ ॥ ೪೫ ॥

ತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ತು ಗತಸ್ತತ್ರ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವೃಂದಾವನಂ ಗುರೋಃ ।
ಶುಶೋಚ ಶೋಕಸಂತಪ್ತಃ ಗುರುಂ ರಾಮಂ ಚ ಜಾನಕೀಮ್ ॥ ೪೬ ॥

ಯರಗೋಳಪತಿಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಾರ್ಯಮಾಗತಮ್ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ರುತ್ವಾ ವದನ್ ಸರ್ವಂ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿವಿಚೇಷ್ಟಿತಮ್ ॥ ೪೭ ॥

ವಿಬುಧೇಂದ್ರಯತಿಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಹಾ ಕಷ್ಟಮಿತಿ ಚಾಬ್ರವೀತ್ ।
ತ್ಯಕ್ತಾನ್ನಃ ತ್ಯಕ್ತನಿದ್ರಶ್ಚ ದೇವಮಾರಾಧಯದ್ಯತಿಃ ॥ ೪೮ ॥

ತದ್ವಂಶೇ ಜನಿತೋ ಜ್ಞಾನೀ ರಘುನಂದನಸಂಜ್ಞಿತಃ ।
ತೇನ ಸಂಪಾದಿತಾ ರಾಮಪ್ರತಿಮಾ ಪರಹಸ್ತಗಾ ॥ ೪೯ ॥

ರಘುನಂದನಃ ಸ್ವಶಿಷ್ಯೇಣ ವಿಪ್ರೇಣ ಪ್ರಿಯವಾದಿನಾ ।
ಆನಯಾಮಾಸ ರಾಮಸ್ಯ ಅರ್ಚಾಂ ತಾಂ ಸೀತಯಾ ವಿನಾ ॥ ೫೦ ॥

ಏವಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ರಾಘವಾರ್ಚಾ ರಘುನಂದನಭಿಕ್ಷುಣಾ ।
ತತ್ರಾಸ್ತೇ ಜಾನಕೀ ರಾಜನ್ ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಕುಲೇ ಶುಭಾ ॥ ೫೧ ॥

ಕೃತ್ರಿಮಾರ್ಚಾ ರಾಘವಸ್ಯ ಕೃತಾ ವಿಪ್ರೇಣ ಧೀಮತಾ ।
ಕೃತ್ರಿಮಾರ್ಚಾಂ ಪೂಜಯಂತಿ ತತ್ರ ಜಾತಾಶ್ಚ ಭಿಕ್ಷವಃ ॥ ೫೨ ॥

ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಕುಲೋತ್ಪನ್ನಾ ಯತಯೋ ರಾಮಮಾನಸಾಃ ।
ವಿಬುಧೇಂದ್ರಕುಲೇ ಜಾತಾ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ರಘೂದ್ವಹಮ್ ॥ ೫೩ ॥

ತೇನೋತ್ಪನ್ನಜ್ಞಾನಕಲಾ ಮುಕ್ತಾ ಗಚ್ಛಂತಿ ರಾಘವಮ್ ।
ಇದಂ ತಥ್ಯಂ ವಿದ್ಧಿ ರಾಜನ್ ನ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಚ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ॥ ೫೪ ॥

ಶಿಷ್ಯತ್ವಾತ್ತೇ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸತ್ಯಮಿತ್ಯವಧಾರಯ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಿರರಾಮಾಥ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥೋ ಯತೀಶ್ವರಃ ॥ ೫೫ ॥

ತಚ್ಛಿಷ್ಯಾಃ ಕೇಶವಾದ್ಯಾಶ್ಚ ವಾದಿರಾಜಃ ಪ್ರಸನ್ನಧೀಃ ।
ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ವದಂತಶ್ಚ ಮುಮುದೂ ರಾಜಸನ್ನಿಧೌ ॥ ೫೬ ॥

ಸ ರಾಜಾ ನಿಖಿಲಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪೂಜಯಾಮಾಸ ಸಾದರಮ್ ।
ಸುರೇಂದ್ರಮಿಂದ್ರಾವರಜಂ ಯಥಾ ಬಲಿರಮಂದಧೀಃ ॥ ೫೭ ॥

ತೇನ ಸಂಪೂಜಿತೋ ವ್ಯಾಸಂ ಸುರೇಂದ್ರಃ ಪ್ರಾಹ ಸುಸ್ಮಿತಃ ॥

॥ ಇತಿ ಚತುರ್ಥಃ ಸರ್ಗಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥

✡ ✡ ✡

ಪಂಚಮ ಸರ್ಗ

◆ ◆

ಈ ಸರ್ಗದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರ - ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರತೀರ್ಥರ ಸುಂದರ ಸಮಾಗಮದ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ವೃತ್ತಾಂತವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರರು ಮೂಲರಾಮನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ವಿಚಾರ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ, ಸುಧೀಂದ್ರರಾಗಿ ಜಿತಾಮಿತ್ರರು ಅವತರಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಸರ್ಗವು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರು ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರರಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀವಿಬುಧೇಂದ್ರರೇ ವಿಜಯೀಂದ್ರರಾಗಿ ಅವತರಿಸುವರೆಂದು, ಅವರೇ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರೆಂದು ಅವರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸ-ಬೇಕೆಂದು, ಮುಂದೆ ಜಿತಾಮಿತ್ರರೇ ಶ್ರೀಸುಧೀಂದ್ರರಾಗಿ ಅವತರಿಸುವರೆಂದೂ, ಮುಂದೆ ಅವರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ತಾನು ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮೂಲ-

ರಾಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವದೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು ಈ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರನ್ನು ತನಗೆ ಕೊಡುವಂತೆ, ಅವರೇ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ಎಂದು ಕೇಳಲು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರಿಗೆ ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರತೀರ್ಥರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿ, ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ, ವಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತ ಅರವತ್ನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರನಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರರ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರ ಕೈಯನ್ನಿರಿಸಿ ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾನ ಶಿಷ್ಯ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವರ ಜನ್ಮವೃತ್ತಾಂತ ಹಾಗೂ ಅವರು ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ತಮ್ಮಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ದಂಡಕಮಂಡಲುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ಅನಂತರ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರತೀರ್ಥರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ವಿಕಾರಿ ಸಂವತ್ಸರ, ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರ-ತೀರ್ಥರು ಹರಿಪದ ಸೇರಿದರು.



ಅಥ ಪಂಚಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಅಥ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜಂ ಸ ಸುರೇಂದ್ರಃ ಪರ್ಯಪೂಜಯತ್ ।
ಉವಾಚ ವಚನಂ ದಿವ್ಯಂ ಹರ್ಷಗದ್ಗದಯಾ ಗಿರಾ ॥ ೧ ॥

ಧನ್ಯೋಽಸ್ಮಿ ಕೃತಕೃತ್ಯೋಽಸ್ಮಿ ತ್ವತ್ಸಮಾಗಮಕಾರಣಾತ್ ।
ಭವಾನ್ ಪ್ರಾಜ್ಞಶ್ಚ ಪೂಜ್ಯಶ್ಚ ರಾಜಮೃತ್ಯುನಿವಾರಕಃ ॥ ೨ ॥

ಶ್ರುತಂ ತ್ವದ್ವಚನಂ ಸರ್ವಂ ಮಯಾ ರಾಜ್ಞಾನರೈರಪಿ ।
ಪುನರನ್ಯಮಹಂ ಪೃಚ್ಛೇ ವದ ಸಂಶಯನುತ್ತಯೇ ॥ ೩ ॥

ವಿದ್ಯಾನಿಧಿಕುಲೋತ್ಪನ್ನಾ ಯತಯಃ ಸರ್ವ ಏವ ಹಿ ।
ಜಾಯಂತೇ ಯತಿರೂಪೇಣ ಇತ್ಯುಕ್ತಂ ತೇ ಮಮಾಗ್ರತಃ ॥ ೪ ॥

ವಿಬುಧೇಂದ್ರಜಿತಾಮಿತ್ರೌ ಹಂಸೌ ಹಂಸಕುಲೋದ್ಭವೌ ।
ತಾಭ್ಯಾಂ ನ ಪೂಜಿತಾ ಹ್ಯರ್ಚಾ ರಾಮಸ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ॥ ೫ ॥

ಇಮಂ ಮೇ ಸಂಶಯಂ ವ್ಯಾಸ ಛಿಂದಿ ತ್ವಂ ಜ್ಞಾನಸಂಪದಾ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಹ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಸುರೇಂದ್ರಂ ವ್ಯಾಸದೇಶಿಕಃ ॥ ೬ ॥

ವಿಬುಧೇಂದ್ರಯತಿರ್ಧೀಮಾನದ್ಯ ಜಾತೋ ಪುನರ್ಭುವಿ ।
ಸೇವಾರ್ಥಂ ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯ ಸ ಮಯಾ ಪರಿಪಾಲಿತಃ ॥ ೭ ॥

ಕೇಶವಾದಿಷು ಹಂಸೇಷು ಯೋ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ವಿಶ್ರುತಃ ।
ಸ ಏವ ವಿಬುಧೇಂದ್ರಶ್ಚ ಸ ಮಯಾ ಯತಿರೂಪಧೃಕ್ ॥ ೮ ॥

ತ್ವಂ ಸ್ವೀಕುರುಷ್ವ ಮಚ್ಛಿಷ್ಯಂ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಂ ಯತೀಶ್ವರಮ್ ।
ಸ ಏವ ತ್ವತ್ಕುಲೇ ಪುತ್ರಸ್ತವ ನೂನಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೯ ॥

ವಿಜಯೀಂದ್ರ ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ಲೋಕೇ ವೈ ವಿಶ್ರುತೋ ಭವೇತ್ ।
ಜಿತಾಮಿತ್ರಃ ತಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯಃ ವಿಜಯೀಂದ್ರಮುನೇಃ ಸುತಃ ॥ ೧೦ ॥

ಪುರತೋ ಭವಿತಾ ನೂನಂ ರಾಮಾರ್ಚಾಪೂಜನೇ ರತಃ ।
ಸುಧೀಂದ್ರ ಇತಿ ವಿಖ್ಯಾತೋ ಲೋಕೇ ಸ ಪ್ರಥಿತೋ ಭವೇತ್ ॥ ೧೧ ॥

ತಚ್ಛಿಷ್ಯೋಽಹಂ ಭವಿಷ್ಯೇಽಹಂ ದ್ವಿಜನ್ಮಾ ಯತಿಸತ್ತಮಃ ।
ರಾಘವೇಂದ್ರ ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ಲೋಕೇ ಸ ಪ್ರಥಿತೋ ಭವೇತ್ ॥ ೧೨ ॥

ಉಕ್ತಂ ಸರ್ವಂ ಮಯಾ ತುಭ್ಯಂ ಕಿಮನ್ಯತ್ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಸಿ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರಾಹ ವ್ಯಾಸಂ ಸಃ ಶ್ರುತಂ ಸರ್ವಂ ಮಯಾ ಧ್ರುವಮ್ ॥ ೧೩ ॥

ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಂ ದೇಹಿ ಮಮ ಪುತ್ರೋಽಯಂ ಸತ್ಯವಾನ್ ಭವ ।
ಅಥ ವ್ಯಾಸಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಮುವಾಚ ಹ ॥ ೧೪ ॥

ಭೋ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥ ಮದ್ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುಣು ದೇಶಿಕವತ್ಸಲ ।
ಮದ್ವಾಕ್ಯಂ ಪಾಲಯನ್ವತ್ಸ ಸುರೇಂದ್ರಂ ತ್ವಮನುವ್ರಜ ॥ ೧೫ ॥

ತಚ್ಛಿಷ್ಯೋ ಭವ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಚ್ಛಿಷ್ಯೋಽಪಿ ಸದಾ ಭವಾನ್ ।
ಪೂಜಯನ್ ರಾಮಚಂದ್ರಂ ತ್ವಂ ವಿಚರಸ್ವ ಮಹೀತಲೇ ॥ ೧೬ ॥

ಜಹಿ ವಾದೀನ್ಸಮಸ್ತಾಂಸ್ತ್ವಂ ಕರ್ಕಶಾನ್ ತರ್ಕಭಾಷಣೈಃ ।
ಯೇ ಯೇ ಸಮಾಗತಾ ವತ್ಸ ತ್ವಾಂ ಜೇತುಂ ವಾಗ್ರಣಾಜಿರೇ ॥ ೧೭ ॥

ಸಮಸ್ತವಿದ್ಯಾಚತುರೋ ಭವ ತ್ವಂ ಮದನುಗ್ರಹಾತ್ ।
ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶಂ ತ್ವಂ ಮಾ ಕುರುಷ್ವ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೧೮ ॥

ಅಸ್ಮಾಕಂ ನೋಚಿತೋ ವತ್ಸ ಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮಿಣೋ ವಯಮ್ ।
ಶಂಕರಸ್ಯೋಚಿತಂ ತತ್ತು ಯತೋಽಸಾವಸುರಾಂಶಕಃ ॥ ೧೯ ॥

ಇತ್ಯಾಶೀರ್ಭಿಃ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಮಭಿಮಂತ್ರ್ಯ ಸುಹೃಷ್ಟಧೀಃ ।
ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಕರಂ ಗೃಹ್ಯ ಸುರೇಂದ್ರಸ್ಯ ಕರೇ ದದೌ ॥ ೨೦ ॥

ದದಾಮಿ ಮತ್ಸುತಂ ತುಭ್ಯಂ ಸ್ವೀಕುರುಷ್ವ ಯತವ್ರತಮ್ ।
ಪರಿಪಾಲಯ ತ್ವಂ ಹಂಸ ತ್ವದರ್ಥಂ ಸ್ಥಾಪಿತೋ ಮಯಾ ॥ ೨೧ ॥

ಶಿಷ್ಯೇಷ್ವೇತೇಷು ಸರ್ವೇಷು ನಾನೇನ ಸದೃಶೋ ಮಯಾ ।
ಜನಿಮಸ್ಯ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶೃಣುಷ್ವೈಕಾಗ್ರಮಾನಸಃ ॥ ೨೨ ॥

ಪುರಾಽಹಮವನೀಂ ಹಂಸಃ ಪರ್ಯಟನ್ನಗಮಂ ಪುರೀಮ್ ।
ಕ್ವಚಿತ್ತತ್ರ ಪ್ರಭುರ್ದೃಷ್ಟೋ ಮಯಾ ವೃದ್ಧೋ ಮಹಾಮತಿಃ ॥ ೨೩ ॥

ನನಾಮ ಮಾಂ ಪುರಪತಿಃ ಪುತ್ರವಾನ್ ಭವ ಸಾದರಮ್ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಮಾಂ ಪುನಃ ಪ್ರಾಹ ಅಪುತ್ರೋ ಅಹಮದ್ಯ ವೈ ॥ ೨೪ ॥

ವೃದ್ಧೋಽಹಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ವೃದ್ಧಾ ತ್ವದ್ವಾಕ್ಯಂ ನ ವೃಥಾ ಭವೇತ್ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತೋಽಹಂ ವಿಚಿಂತ್ಯಾಥ ಕೃಷ್ಣಾನುಗ್ರಹತೋ ಧ್ರುವಮ್ ॥ ೨೫ ॥

ಅಪುತ್ರೋಽಪಿ ಸಪುತ್ರಸ್ತ್ವಂ ಭವಿತಾಸಿ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತಂ ಮೇ ಮಹಾಬುದ್ಧೇಃ ತದ್ಭಾರ್ಯಾ ಬಹುವಾರ್ಷಿಕೀ ॥ ೨೬ ॥

ಅರಜಾ ಗೃಹಿಣೀ ತಸ್ಯ ಸರಜಾಽಸೂತ ಬಾಲಕಮ್ ।
ತತ್ಪುತ್ರಶ್ಚ ಮಯಾ ಲಬ್ಧಃ ಪುನರನ್ಯೋಽಭವತ್ಸುತಃ ॥ ೨೭ ॥

ತೇನ ದತ್ತಂ ಸುತಂ ಗೃಹ್ಯ ಪಾಲಿತಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ವೈ ಜನಾಃ ।
ಮುಮುದುಃ ತಸ್ಯ ಜನಕೋ ಮಾತಾ ಸ್ವಸ್ಯೈವ ಬಾಂಧವಾಃ ॥ ೨೮ ॥

ಪುರೀಪತೇಃ ತಸ್ಯ ಮುನೇಃ ವಂಶಪುತ್ರೋ ಬಭೂವ ಹ ।
ಅಥ ಸಂವರ್ಧಿತೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರಃ ಸಂರಕ್ಷಿತೋ ಮಯಾ ॥ ೨೯ ॥

ಉಪನೀತೋ ದ್ವಿಜೈರ್ಬಾಲೋ ವವೃಧೇ ಚಂದ್ರವತ್ಸದಾ ।
ಅಧೀತೋ ಸ ಮಯಾ ಸಮ್ಯಕ್ ತುರ್ಯಾಶ್ರಮಮುಪಾಗತಃ ॥ ೩೦ ॥

ಇದಾನೀಂ ಸ ಮಯಾ ದತ್ತೋ ಮಮ ಶಿಷ್ಯೋ ಪ್ರಿಯೋಽಧುನಾ ।
ಸಂರಕ್ಷಸ್ವ ಸುತಂ ಕೃತ್ವಾ ತ್ವತ್ಸುತೋಽಯಂ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೩೧ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರದದೌ ವ್ಯಾಸಃ ಸುರೇಂದ್ರಾಯ ಸುತಂ ಸ್ವಕಮ್ ।
ಗೃಹೀತ್ವಾ ತಂ ಮುನಿರ್ಹಂಸಂ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಂ ಸುರೇಂದ್ರಕಃ ॥ ೩೨ ॥

ಸುರೇಂದ್ರಃ ಪ್ರದದೌ ತಸ್ಯ ಭಿಕ್ಷೋಃ ದಂಡಕಮಂಡಲಮ್ ।
ಮಂತ್ರಂ ದತ್ವಾ ಸ್ವವಂಶಸ್ಯ ಕರ್ತಾರಂ ಕೃತವಾನ್ಮುನಿಃ ॥ ೩೩ ॥

ಅಥಾಸೌ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಶ್ಚ ವಿಜಯೀಂದ್ರೇತಿ ವಿಶ್ರುತಃ ।
ಸುರೇಂದ್ರಸ್ಯ ಮುನೇಃ ಶಿಷ್ಯೋ ಭೂತ್ವಾ ತಂ ಪರ್ಯತೋಷಯತ್ ॥ ೩೪ ॥

ಅಥಾಸೌ ವಿಚಚಾರೋರ್ವೀಂ ಸುರೇಂದ್ರೋ ಭೂಸುರೈರ್ಯುತಃ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಶಿಷ್ಯವಿಜ್ಞಾನಂ ಕೌಶಲಂ ಮುಮುದೇ ಮುನಿಃ ॥ ೩೫ ॥

ಸ್ವಾಂತಕಾಲೇ ಚ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸುರೇಂದ್ರೋ ಗಜಗಹ್ವರೇ ।
ವಿಕಾರಿವತ್ಸರೇ ಪುಷ್ಯಶುಕ್ಲೇ ಚ ದ್ವಾದಶೀತಿಥೌ ॥ ೩೬ ॥

ಸುರೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪುಣ್ಯದಿನಂ ಪ್ರಥಿತಂ ಭುವಿ ಸರ್ವತಃ ।

ಯ ಏತತ್ ಶ್ರುಣುಯಾದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಯಶ್ಚಾಪಿ ಪರಿಕೀರ್ತಯೇತ್ ।
ಗುರುಭಕ್ತಿಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಗುರುದೀಕ್ಷಾಂ ಸಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೩೭ ॥

॥ ಇತಿ ಪಂಚಮಃ ಸರ್ಗಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥

✡ ✡ ✡

ಷಷ್ಠ ಸರ್ಗ

◆ ◆

ಈ ಸರ್ಗವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರ ವೈಭವವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರು ಕುಬೇರನಂತೆ ದಾತಾರರು, ಧರೆಯಂತೆ ಕ್ಷಮಾಶೀಲರು, ಅಧರ್ಮ, ಭಗವದ್ದ್ವೇಷ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಇರುವವರು, ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದಂತೆ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳು, ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಂತೆ ಸತ್ಯಶೀಲರು, ಸಹಸ್ರಫಣಿಯಾದ ಆದಿಶೇಷನಂತೆ ವಾಗ್ವೈಖರೀವಿರಾಜಿತರು, ವಾದದಲ್ಲಿ ಭೀಮನಂತೆ, ಗಮನದಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನಂತೆ, ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೆ ವಿರಾಜಮಾನರಾದವರು ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರು ಎಂದು ಈ ಸರ್ಗದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ, ಅಗಾಧ ಮಹಿಮೆ, ಅಗಾಧ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಬಹುಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಪರವಾದಿಜಯ, ಸ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪನೆ, ಇಂದ್ರಿಯ ಜಯ, ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಧ್ವರು ಈ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಪ್ಪಯ್ಯದೀಕ್ಷಿತರೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದಿಯು ಇವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದ ಚಕಿತನಾಗಿ ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಿತ್ಯವೂ ವಾದಮಾಡಿ ಸೋತರು. ನೂರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದ ಈ ಅಪ್ಪಯ್ಯದೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಶ್ರೀಗಳವರು ತಾವೂ ೧೦೪ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಕುಂಭಕೋಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಶೈವರ ಸೊಲ್ಲನ್ನಡಗಿಸಿ ದ್ವೈತದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿದರು. ೬೪ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯದಿಂದ ಮೆರೆದರು. ಚಂದ್ರಕಲಾ ಎಂಬ ಕಾಮಪೀಡಿತ ವೇಶ್ಯೆಯ ಮನ್ಮಥ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ಪುಷ್ಪ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೇರಳದ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇವರ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಇವರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಅನೇಕ ತರುಣಿ-ಯರೊಂದಿಗೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮನೋಹರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾದ, ಸುಕುಮಾರಿಯರಾದ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಸುಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ, ಶುಕದಂತೆ ಮಧುರಾಲಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ, ನವಿಲಿನಂತೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವ, ಕುರಂಗನಯನೆಯರಾದ ಆ ಲಲಿತ ಲತಾಂಗಿಯರು ಶೃಂಗಾರ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಗಳಿಗೆ ತೈಲವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಅಭ್ಯಂಜನ ಮಾಡಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ-ದಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರಿದ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ದಾರ್ಢ್ಯ, ಪ್ರಸನ್ನಮುಖತೆ, ಸಾತ್ವಿಕ, ತೇಜಸ್ಸು ಇವುಗಳು ಅವರ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಹೀಗೆ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಮಹಿಮೆಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ತಾನಾಗಲೀ ಇತರರಾಗಲೀ ವರ್ಣಿಸಲು ಸಮರ್ಥ-ರಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಈ ಸರ್ಗವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.



ಅಥ ಷಷ್ಠಃ ಸರ್ಗಃ

ಸುರೇಂದ್ರಸೂನುಂ ವಿಜಯೀಂದ್ರಹಂಸಂ
ಸಂವರ್ಣಯೇಽಹಂ ಶೃಣುಯಾಜ್ಜನೌಘಃ ।
ಸ್ವತೇಜಸಾ ಭಾಸ್ಕರಸನ್ನಿವೇಶಃ
ಸ್ವಮೇಧಯಾ ದೇವಗುರೂಪಮೋ ಮಹಾನ್ ॥ ೧ ॥

ಕುಬೇರ ಇವ ದಾತಾ ಸಃ ಕ್ಷಮಯಾ ಪೃಥಿವೀಸಮಃ ।
ಪ್ರಲಯಾಗ್ನಿಸಮಃ ಕ್ರೋಧೇ ಧೈರ್ಯೇ ಚ ಹಿಮವಾನಿವ ॥ ೨ ॥

ಧರ್ಮಃ ಸತ್ಯೇ ಚ ಧೀಮಾನಹಿರಿವ ವಚಸಾ ಭೂಸುರಾಣಾಂ ಸಭಾಯಾಂ
ಜೇತಾ ಭೀಮ್ಯೈವ ವಾದೇ ಪವನ ಇವ ಗತೌ ಸಂಪದಿ ಶ್ರೀರಿವಾಢ್ಯಃ ।
ದಾತಾ ಜ್ಞಾತಾ ಚ ಸರ್ವಾನಹಿಪತಿಶಯನಂ ಪೂಜಯಂಸ್ತೋಷಯಂಶ್ಚ
ಲೋಕೈಃ ಸರ್ವೈಶ್ಚ ಪೂಜ್ಯೋ ಭುವಿ ಮನುಜವರ್ಯೈರ್ಮಾನಿತೋಽಭೂನ್ಮುನೀಂದ್ರಃ ॥ ೩ ॥

ತತಃ ಕಾಲಾಂತರೇ ವಾದೀ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಇತಿ ವಿಶ್ರುತಃ ।
ವಿಜಯೀಂದ್ರಮುನೇರ್ಜ್ಞಾನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಸ್ಮಿತಮಾನಸಃ ॥ ೪ ॥

ವಾದಯಾಮಾಸ ತೇನೈವ ವಿಜಯೀಂದ್ರೇಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ।
ದ್ವಾದಶಾಬ್ದಂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತಾ ಪತ್ರದ್ವಾರೇಣ ನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೫ ॥

ತಿರ್ಯಕ್ ಪುಂಡ್ರಧರೋ ವಾದೀ ವೇದವೇದಾಂತಪಾರಗಃ ।
ಮತಾವಲಂಬೀ ನೀಚಸ್ಯ ಶಂಕರಸ್ಯ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ॥ ೬ ॥

ಅಭೇದವಾದಕೋ ನಿತ್ಯಂ ಜರಾಸಂಧ ಇವಾಧಮಃ ।
ಶಿವಪೂಜಾರತೋ ನಿತ್ಯಂ ಪಾಷಂಡ ಇವ ದುಷ್ಟಧೀಃ ॥ ೭ ॥

ಚಕಾರ ಶತಸಂಖ್ಯಾಕಾನ್ ಗ್ರಂಥಾನಪ್ಪಯ್ಯದೀಕ್ಷಿತಃ ।
ತಂ ಜಿಗಾಯ ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸ್ವಯಂ ಗ್ರಂಥಾಂಶ್ಚಕಾರ ಹ ॥ ೮ ॥

ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಂ ಭೇದತತ್ತ್ವಾರ್ಥಪೂರ್ಣಾನ್ಸರ್ವತ್ರ ವಿಶ್ರುತಾನ್ ।
ವಿಜಯೀಂದ್ರಕೃತೈರ್ಗ್ರಂಥೈಃ ತದ್ಗ್ರಂಥಾಸ್ತೇ ನಿರಾಕೃತಾಃ ॥ ೯ ॥

ಏವಂ ವಾದೇ ನಿರಸ್ತಃ ಸಃ ವಿಜಯೀಂದ್ರೇಣ ಭೂಸುರಃ ।
ನಿರ್ವೇದಮಗಮದ್ಧೀಮಾನ್ ಮೃತಪುತ್ರ ಇವ ವತ್ಸಲಃ ॥ ೧೦ ॥

ವೈಷ್ಣವಾ ಆಗಮಾಃ ಸರ್ವೇ ವೇದಾಶ್ಚತ್ವಾರ ಊರ್ಜಿತಾಃ ।
ನೀಚೇನ ತೇ ಕೃತಾಃ ಸರ್ವೇ ಶೈವಾ ಶಿವಪರಾಸ್ತಥಾ ॥ ೧೧ ॥

ತೇ ವೇದಾದ್ಯಾಃ ಪುನಸ್ತೇನ ವೈಷ್ಣವಾಶ್ಚ ಕೃತಾಃ ಪುನಃ ।
ಏತದ್ದುಃಖೇನ ಸಂತಪ್ತೋ ಹ್ಯಪ್ಪಯ್ಯೋ ಗತವಾಂಸ್ತಮಃ ॥ ೧೨ ॥

ವಿಷ್ಣುವೈಷ್ಣವದ್ವೇಷೇಣ ವಿಜಯೀಂದ್ರಯತೀಶ್ವರಃ ।
ಚಚಾರ ದೇಶಾನಖಿಲಾನ್ಸಹಿತೋ ದ್ವಿಜಪುಂಗವೈಃ ॥ ೧೩ ॥

ಅಥಾಗತೋ ಕುಂಭಕೋಣದೇಶಂ ಯತಿವರೋ ದ್ವಿಜೈಃ ।
ಸಹಿತೋ ವಿಜಯೀಂದ್ರಾರ್ಯಃ ಶೈವಾಂಸ್ತತ್ರ ಜಿಗಾಯ ಸಃ ॥ ೧೪ ॥

ಸ ಕೋಣನಿಲಯಂ ಗತ್ವಾ ಗ್ರಾವಗ್ರೀವಂ ಜಿಗಾಯ ಚ ।
ತನ್ಮಠೇ ಗ್ರಾವನಿಚಯೇ ವಾಸಂ ತತ್ರ ಚಕಾರ ಸಃ ॥ ೧೫ ॥

ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ವಿದ್ಯಾಶ್ಚ ನಾನಾಕಾರಾ ಯತೀಶ್ವರಃ ।
ವರ್ಮಕಾರಾನಜಯತ್ ಕುಂಭಕಾರಾಂಶ್ಚ ನಾಪಿಕಾನ್ ॥ ೧೬ ॥

ಗಾಯಕಾನ್ ಗಾನನಿಪುಣಾನ್ ವಾದಕಾನ್ ವಾದ್ಯಕೋವಿದಾನ್ ।
ಪುಲಿಂದಾನ್ ಸೂತ್ರಕರ್ಮಜ್ಞಾನ್ ಲೋಹಕರ್ಮವಿಶಾರದಾನ್ ॥ ೧೭ ॥

ನಾನಾಕ್ರೀಡಾಪರಾನನ್ಯಾನ್ ವಂಶಸ್ತಂಭಭರಾನಥ ।
ಸರ್ವಪೀಡನಕಾನನ್ಯಾನ್ ಜಿಗಾಯ ಪರವಿದ್ಯಯಾ ॥ ೧೮ ॥

ವೇಶ್ಯಾಂ ಕಾಮಪರಾಧೀನಾಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಚಂದ್ರಕಲಾಂ ಮುನಿಃ ।
ಸದ್ಯೋ ಜಿಗಾಯ ಕುಸುಮಪ್ರಹಾರೇಣ ಗತವ್ಯಥಾಮ್ ॥ ೧೯ ॥

ಜಿತಾಂ ವೇಶ್ಯಾಂ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ವಿಜಯೀಂದ್ರೇಣ ಭಿಕ್ಷುಣಾ ।
ವಿದ್ವಾಂಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಹ್ಯಬ್ರುವನ್ ಹಂಸಪುಂಗವಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ಶ್ರುಣು ತ್ವಂ ವಚನಂ ಹಂಸ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಯತಿಪುಂಗವ ।
ವದಂತಿ ಲೋಕಾ ನಿಖಿಲಾ ಹನೂಮದ್ಭೀಷ್ಮಸನ್ನಿಭ ॥ ೨೧ ॥

ಭವಾನಿತಿ ಮಹಾಭಾಗ ಕಥಂ ತ್ವಂ ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವಂ ಯದಿ ಚೇತ್ ತ್ವಯಾ ವೇಶ್ಯಾ ಜಿತಾ ಕಥಮ್ ॥ ೨೨ ॥

ವದ ತ್ವಂ ವಿಜಯೀಂದ್ರಾರ್ಯ ಶಂಕಾಽಸ್ಮಾಕಂ ಪರಾಭವೇತ್ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತೈಃ ಪ್ರಾಹ ಸರ್ವಾನಹಂ ಜನ್ಮಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ॥ ೨೩ ॥

ಯೋಷಿದಂಗಸ್ಪರ್ಶನೇಽಪಿ ನ ಮೇಽಂಗಂ ದ್ರವತೇ ದ್ವಿಜಾಃ ।
ಅಗ್ನಿಕುಂಡಸಮಾ ನಾರೀ ಘೃತಕುಂಭಸಮಃ ಪುಮಾನ್ ॥ ೨೪ ॥

ತಥಾಽಪಿ ನಾಯಂ ಧರ್ಮೋ ಮೇ ನಾಸ್ತಿ ವಿಪ್ರಾಶ್ಚ ವೈಭವಮ್ ।
ಅಥ ತೇ ವಿಜಯೀಂದ್ರಾರ್ಯಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ॥ ೨೫ ॥

ವೇಶ್ಯಾಃ ಸಂಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸುಃ ತೈಲಾಭ್ಯಂಗೇ ಚ ಕರ್ಮಣಿ ।
ತಾ ವೇಶ್ಯಾಃ ಸುಕುಮಾರ್ಯಶ್ಚ ಶ್ಯಾಮಾಃ ಪಂಕಜಲೋಚನಾಃ ॥ ೨೬ ॥

ದಿವ್ಯಗಂಧವಹಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಚಲಚ್ಛ್ರೋಣಿಪಯೋಧರಾಃ ।
ಲೋಲಕುಂಡಲಕರ್ಣಾಶ್ಚ ನಿಷ್ಕಕಂಠ್ಯಃ ಸುವಾಸಸಃ ॥ ೨೭ ॥

ಗಲತ್ಪುಷ್ಪಸುಕೇಶಾಶ್ಚ ಮುಕ್ತಾಮಾಲಾವಿಭೂಷಿತಾಃ ।
ಯಾಸಾಂ ಮುಖಂ ಕಲಯಿತುಂ ಚಂದ್ರಮಾ ಇವ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ॥ ೨೮ ॥

ತಾಃ ಸಮಾಗತ್ಯ ಹಂಸೇಂದ್ರಂ ಪೀಠೇ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಸಾದರಮ್ ।
ಗಾಯಂತ್ಯೋ ಮಧುರಾಲಾಪಾ ನನೃತುಶ್ಚಾಪ್ಸರೋಪಮಾಃ ॥ ೨೯ ॥

ತದಾ ಸ ವಿಜಯೀಂದ್ರಾರ್ಯಃ ರಾಮಪಾದಾರ್ಪಿತಾಶಯಃ ।
ನಾರಾಯಣಪದಸ್ವಾರ್ಥಪರೋಽಭೂದ್ಯತಿಸತ್ತಮಃ ॥ ೩೦ ॥

ನಿಮೀಲಿತಾಕ್ಷ್ಯೋ ಹೃತ್ಪದ್ಮಸಂಸ್ಥಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಚತುರ್ಭುಜಮ್ ।
ಶ್ರೀವತ್ಸವಕ್ಷಸಂ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಸಮಾಲಿಂಗಿತವಕ್ಷಸಮ್ ॥ ೩೧ ॥

ತಟಿತ್ಕೋಟಿಪ್ರತೀಕಾಶಂ ಚಂದ್ರವಚ್ಛೀತಲಂ ಹರಿಮ್ ।
ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಮನಸಾ ನಿರ್ಮಲೇನಾಂತರಾತ್ಮನಾ ॥ ೩೨ ॥

ತಾಸ್ತದಾ ಕ್ಷುಬ್ಧಮನಸಂ ವಿಜಯೀಂದ್ರಮುದೀಕ್ಷ್ಯ ಚ ।
ಪುನಶ್ಚಕ್ರುಃ ಪ್ರಯತ್ನಂ ಚ ಕರ್ಮಣಾ ರೂಪಜೀವಿಕಾಃ ॥ ೩೩ ॥

ಅಭ್ಯಂಗನಂ ಯೋಷಿತಾಶ್ಚ ಚಕ್ರುರ್ಮೋಹಯಿತುಂ ಯತಿಮ್ ।
ಚಲಚ್ಛ್ರೋಣೀನಟದ್ವೇಣೀಚಲದ್ಗುರುಪಯೋಧರಾಃ ॥ ೩೪ ॥

ಅಸ್ಯ ಪೀಠೋಪವಿಷ್ಟಸ್ಯ ಹ್ಯಭ್ಯಂಗಂ ಕಾರಯಂತ್ಯಹೋ ।
ತಥಾಽಪಿ ನಾಚಲಚ್ಚಿತ್ತಂ ವಿಜಯೀಂದ್ರಸ್ಯ ಯೋಗಿನಃ ॥ ೩೫ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ ಕಾಲೇ ಚ ಯೋಗೀಂದ್ರಮನಃ ಕೃಷ್ಣಪದಾಂಬುಜೇ ।
ವಾಚಸ್ತತ್ವಾರ್ಥಗಣನೇ ನೇತ್ರೇ ವಿಷ್ಣುನಿರೀಕ್ಷಣೇ ॥ ೩೬ ॥

ಕಾಮಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಭಜನೇ ಬುದ್ಧಿಸ್ತತ್ವಾರ್ಥನಿಶ್ಚಯೇ ।
ಗೋವಿಂದಪಾದಸಚ್ಛಾಯಾತುಲಸ್ಯಾ ಗಂಧಧಾರಣೇ ॥ ೩೭ ॥

ವಿಜ್ಞಾನಕಲಯಾ ಭಿತ್ವಾ ಬಭೌ ಕಾಲಾಗ್ನಿಸನ್ನಿಭಃ ।
ಸಂಸ್ಥಿತಾ ರೂಪವತ್ಯಸ್ತಾಃ ತೈಲಾಭ್ಯಂಗನಕರ್ಮಣಿ ॥ ೩೮ ॥

ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಭಾವಸುನಿಭಂ ಸಂತ್ರಸ್ತಾ ವಾರಯೋಷಿತಾಃ ।
ಅಥ ಪ್ರಣೇಮುಸ್ತಾಸ್ಸರ್ವಾ ಹಂಸಭೀತ್ಯಾ ಭಯಾತುರಾಃ ॥ ೩೯ ॥

ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಸರ್ವಾನ್ ಯೋಗೀಂದ್ರಃ ಸ್ವಸ್ಯ ದೂಷಕಾನ್ ।
ಸ್ವಕೌಪೀನಂ ದದೌ ತೇಷಾಂ ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಯತೀಶ್ವರಃ ॥ ೪೦ ॥

ತತ್ಕೌಪೀನಂ ಪರೀಕ್ಷ್ಯಾಥ ನಿರ್ದ್ರವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸ್ತದಾ ।
ಪ್ರಣಮ್ಯ ತುಷ್ಟುವುಃ ಸರ್ವೇ ಕ್ಷಮ್ಯತಾಂ ಕ್ಷಮ್ಯತಾಮಿತಿ ॥ ೪೧ ॥

ಯೋಗೀಂದ್ರ ವಿಜಯೀಂದ್ರಾರ್ಯ ತ್ವತ್ಸಮೋ ನಾಸ್ತಿ ಭೂತಲೇ ।
ವಿಭಾಂಡಕಸುತಃ ಪೂರ್ವಂ ಸರ್ವೈರ್ವೇಶ್ಯಾಜನೈರಿತಿ ॥ ೪೨ ॥

ಶ್ರುತಂ ಪುರಾಣೇ ಭಗವನ್ನಾಸ್ಮಾಭಿಃ ಹರಿಣೇಭವಃ ।
ಋಷ್ಯಶೃಂಗಾದ್ವರಿಷ್ಠೋಽಸಿ ಹನೂಮದ್ಭೀಷ್ಮಸನ್ನಿಭಃ ॥ ೪೩ ॥

ಬಲವಾನಿಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮೋ ವಿದ್ವಾಂಸಮಪಿ ಕರ್ಷತಿ ।
ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥೋಽಯಂ ತ್ವಯಾ ಧೀಮನ್ ವಿತಥೀಕೃತ ಏವ ಹಿ ॥ ೪೪ ॥

ವಯಂ ವಿದ್ಮೋ ಭವಂತಂ ಚ ಯೋಗಿನಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ಪರಮ್ ।
ತೀರ್ಣೋ ಹನುಮತಾ ಸಿಂಧುಃ ಶತಯೋಜನಮಾಯತಃ ॥ ೪೫ ॥

ನಿಸ್ತೀರ್ಣಶ್ಚ ತ್ವಯಾ ಕಾಮಸಿಂಧುಃ ಪಾರವಿವರ್ಜಿತಃ ।
ಭೀಷ್ಮೇಣ ನಿರ್ಜಿತಾ ಯುದ್ಧೇ ಶತ್ರವಃ ಸಂಖ್ಯಯಾ ಮುನೇ ॥ ೪೬ ॥

ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ ಜಿತಾ ವಾದಯುದ್ಧೇ ವೈ ಬಹು ಶತ್ರವಃ ।
ಕೋಪಾತ್ಸಂಚಲದೋಷ್ಠೋಽನ್ಯೋ ವಿಜಯೀಂದ್ರಮುವಾಚ ಹ ॥ ೪೭ ॥

ಕಲಾಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಸ್ತ್ರೈಣಸ್ಯೈವ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ಇತ್ಥಮುಕ್ತಂ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಜಯೀಂದ್ರೋಽಬ್ರವೀದ್ಧಿ ತಮ್ ॥ ೪೮ ॥

ಭೋ ಭೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಾಕ್ಯಂ ತೇ ನಾಸ್ಮಾಕಂ ಕೋಪದಂ ಭವೇತ್ ।
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವೇ ಮಮ ತೇ ದರ್ಶಯಿಷ್ಯೇ ನಿದರ್ಶನಮ್ ॥ ೪೯ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಾಕ್ಷಿಪತ್ಕೂಪೇ ವಿಷ್ಟಸ್ಯ ರಜತಂ ಮುನಿಃ ।
ಮಾಸಾಂತೇ ತತ್ಸಮಾದಾಯ ಸಭಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರದರ್ಶಯನ್ ॥ ೫೦ ॥

ರಜತಂ ಶುಕ್ಲವರ್ಣಂ ಹಿ ರಕ್ತವರ್ಣಂ ಕಥಂ ವದ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಯತಿನಾ ತೇನ ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ತತ್ ॥ ೫೧ ॥

ವಿಮೃಶ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಮಾರ್ಗೇಣ ರಕ್ತವರ್ಣಸ್ಯ ಕಾರಣಮ್ ।
ವಿಪ್ರಸ್ತಸ್ಮೈ ಮುನೀಂದ್ರಾಯ ಹ್ಯವದದ್ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ದ್ವಿಜಃ ॥ ೫೨ ॥

ಸ್ವಾಮಿನ್ ಮುನೇ ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಜಯೀಂದ್ರ ಯತಿವ್ರತ ।
ವಿಷ್ಠಮಾಮ್ಲರಸಂ ತೇನ ರಜತಂ ತಾಮ್ರವರ್ಣಕಮ್ ॥ ೫೩ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತಂ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಜಯೀಂದ್ರೋಽಬ್ರವೀದ್ದ್ವಿಜಮ್ ।
ಭೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತ್ವಯಾ ವಿಷ್ಠಂ ಭಕ್ಷಿತಂ ರಸಹೇತವೇ ॥ ೫೪ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಮುನಿನಾ ತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮುನಿಮಬ್ರವೀತ್ ।
ಅಹಂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರೇಣ ಬ್ರುವೇ ವಿಷ್ಠರಸಂ ಮುನೇ ॥ ೫೫ ॥

ತತಸ್ತಮೂಚೇ ಸ ಮುನಿಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ದುಷ್ಟಭಾಷಿಣಮ್ ।
ಕಲಾಶಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರೇಣ ಮಯಾ ವೇಶ್ಯಾ ಜಿತಾಽಮುನಾ ॥ ೫೬ ॥

ಏವಂ ತೇನ ಮುನೀಂದ್ರೇಣ ವಿಮುಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಽಭವತ್ ।
ಸನ್ನತಾಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಸರ್ವೇ ವಿಜಯೀಂದ್ರಮಥಾಬ್ರುವನ್ ॥ ೫೭ ॥

ಅಸ್ಯಾನುಗ್ರಹಮಿಚ್ಛಾಮೋ ಮಾ ಭೂತ್ ಕೋಪಶ್ಚ ತಾವಕಃ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಸ್ಥಾಪ್ಯ ವಿಜಯೀಂದ್ರಸ್ಯ ಪಾದಯೋಃ ॥ ೫೮ ॥

ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಾಸುರವ್ಯಗ್ರಾ ಪುನರೇವಂ ಯತೀಶ್ವರಮ್ ।
ಅಬಾಲಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ತ್ವಂ ಹನೂಮದ್ಭೀಷ್ಮಸನ್ನಿಭಃ ॥ ೫೯ ॥

ತ್ರೇತಾಯಾಂ ರಾಮದೂತಸ್ಯ ಲಂಕಾಯಾಂ ಚ ಹನೂಮತಃ ।
ದಶಾಸ್ಯಸದನೇ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಸುಪ್ತಾನಾಂ ಚ ನಿರೀಕ್ಷಣಾತ್ ॥ ೬೦ ॥

ನಾಭವದ್ವ್ರತಲೋಪಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತಿ ತಂ ವಿದುಃ ।
ಏಕ ಏವ ಹನೂಮಾಂಸ್ತು ತ್ರೇತಾಯಾಂ ವಾಯುನಂದನಃ ॥ ೬೧ ॥

ನಿಯತಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತಿ ಪ್ರಮಿತೋ ರಾಮಕಿಂಕರಃ ।
ತಥೈವ ದ್ವಾಪರೇ ಭೀಷ್ಮಃ ಪ್ರಥಿತಃ ಕೃಷ್ಣಕಿಂಕರಃ ॥ ೬೨ ॥

ಅಸ್ಮಿನ್ ಕಲಿಯುಗೇ ಹಂಸ ತವ ಸಂದರ್ಶನಾತ್ತಥಾ ।
ಸ್ಪರ್ಶನಾತ್ ರೂಪಜೀವಾನಾಂ ಹನೂಮಾನಿವ ನಿಶ್ಚಲಃ ॥ ೬೩ ॥

ಆಬಾಲಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತಿ ವಿಘೋಷಯ ನಿರಂತರಮ್ ।
ಪರಿಪಾಲಯ ಸರ್ವಾನ್ನಃ ತ್ವದ್ದೂಷಣಪರಾಯಣಾನ್ ॥ ೬೪ ॥

ಸಾಧವಃ ಪ್ರಾಯಶೋ ಲೋಕೇ ಪರಾರ್ಥೈಕಾಂತಜೀವಿನಃ ।
ತ್ವತ್ಪಾದಸೇವಾ ಸತತಂ ಸ್ಮರಣಂ ದರ್ಶನಂ ತಥಾ ॥ ೬೫ ॥

ದೇಹಿ ನೋ ವಿಜಯೀಂದ್ರಾರ್ಯ ಸಮುದ್ಧರ ಕೃಪಾಕರ ।
ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ ಯೋಗೀಂದ್ರ ನಮಸ್ತೇ ಶಿಷ್ಯವತ್ಸಲ ॥ ೬೬ ॥

ಇತಿ ಸ್ತುತ್ವಾ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಮಾನಿತಾಃ ತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ।
ತತ್ರೈಕೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕಶ್ಚಿತ್ ವಿಜಯೀಂದ್ರಮಭಾಷತ ॥ ೬೭ ॥

ಏತನ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಖಿಲಂ ಮೂಲರಾಮಾರ್ಚನೋದ್ಭವಮ್ ।
ತಥೈವ ಮಧ್ವರಾಮಾರ್ಚಾಪೂಜಾವೈಭವಸಂಭವಮ್ ॥ ೬೮ ॥

ಮನ್ಯೇ ಮುನೀಂದ್ರ ಸತತಂ ಮಾಂ ಪಾಲಯ ಕೃಪಾಕರ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಪ್ರಣನಾಮಾಥ ಪುನಃ ಪುನರುದಾರಧೀಃ ॥ ೬೯ ॥

ತಪ್ತಚಕ್ರಾಂಕಿತಾನ್ ಕೃತ್ವಾ ತಾನ್ವಿಪ್ರಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಚ ತಮ್ ।
ಚಚಾರಾವ್ಯಾಹತಗತಿಃ ಘೋಷಯನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋದಿತಮ್ ॥ ೭೦ ॥

ಚಚಾರ ಪೃಥಿವೀಂ ಸರ್ವಾಂ ಸಿಂಹಃ ಕ್ಷುದ್ರಮೃಗೇಷ್ವಿವ ।
ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾ ಮೂಕತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ವಿಜಯೀಂದ್ರಪುರಸ್ತದಾ ॥ ೭೧ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಜಯತ್ಸರ್ವಾನ್ ತರ್ಕಮೀಮಾಂಸವಾದಕಾನ್ ।
ದೈವಜ್ಞಾನ್ ಭಿಷಜೋ ಭಾಟ್ಟಾನ್ ಮಾಯಿನಃ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಗಾನ್ ॥ ೭೨ ॥

ಸರ್ವಾನ್ ವಿಜಿತ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ ಪತ್ರಲೇಖನಮಾರ್ಗತಃ ।
ಯೇ ಯೇ ಜನಾ ವೇದವಿದ್ಯಾ ತೇ ತೇ ತೇನ ವಿನಿರ್ಜಿತಾಃ ॥ ೭೩ ॥

ಸರ್ವಾನ್ ವಿಜಿತ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ ಚಚಾರ ಪವನೋ ಯಥಾ ।
ವಿಜಯೀಂದ್ರಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ವಕ್ತುಂ ವರ್ಷಶತೈರಪಿ ॥ ೭೪ ॥

ನಾಹಂ ಸಮರ್ಥೋ ಹ್ಯನ್ಯೋ ವಾ ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಿರರಾಮ ಹ ।
ಯ ಇದಂ ಶೃಣುಯಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಯಶ್ಚಾಪಿ ಪರಿಕೀರ್ತಯೇತ್ ।
ಗುರುಭಕ್ತಿಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಗುರುದೀಕ್ಷಾಂ ಸಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೭೫ ॥

॥ ಇತಿ ಷಷ್ಠಃ ಸರ್ಗಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥



ಸಪ್ತಮ ಸರ್ಗ



ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರತೀರ್ಥರು ಉಡುಪಿಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿದಾಗ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ನೀಡಿದ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಸ್ವಾಗತ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಠವನ್ನೇ ನೀಡಿದ ವಿಚಾರ ಈ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿದೆ ಶ್ರೀವಿಜಯೀಂದ್ರರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮನ ಪೂಜಾ-ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದರ್ಶನವಾಗಲಿ ಎಂದು ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ದೇವಪೂಜಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ರಂಧ್ರವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ವಿಷಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

ಈ ವಿಜಯೀಂದ್ರರ ಚರಿತೆಯು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಲು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಯಾರು ನಿತ್ಯ ಕೇಳುತ್ತಾರೋ, ಯಾರು ಕೀರ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹವರಿಗೆ

ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಸುದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯು ರಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕವಿಗಳು ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಉಪಸಂಹಾರಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.



ಅಥ ಸಪ್ತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಅಥಾಸೌ ಭಗವಾನ್ ವ್ಯಾಸಃ ಸಶಿಷ್ಯೋ ವಿಜಯೀಂದ್ರಕಃ ।
ದೇಶೇ ದೇಶೇ ವ್ರತಿಶ್ರೇಷ್ಠಃ ವಿಪ್ರಾನ್ ಚಕ್ರಾಂಕಿತಾನ್ ಬಹೂನ್ ॥ ೧ ॥

ಕಾರಯಾಮಾಸ ತೈಃ ಪೂಜ್ಯಃ ಪ್ರಯಯೌ ಸಂಚರನ್ ಭುವಿ ।
ಶ್ರೀರಂಗಾದಿಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರೇ ಸ್ವಮಠಂ ಸ್ವಮತಂ ಮುನಿಃ ॥ ೨ ॥

ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ಬಹುಧಾ ಶಿಷ್ಯಾಂಶ್ಚಾಪಿ ಸಹಸ್ರಶಃ ।
ಏವಂ ಸರ್ವತ್ರ ಶಿಷ್ಯೇಷು ವರ್ಧಿತೇಷು ಮಹಾತ್ಮಸು ॥ ೩ ॥

ಅಥಾಸೌ ಸಂಚರನ್ನುರ್ವೀಂ ರೌಪ್ಯಪೀಠಮಗಾದ್ಯತಿಃ ।
ತತ್ರ ಹಂಸೋ ವಾದಿರಾಜೋ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಜಯೀಂದ್ರಕಮ್ ॥ ೪ ॥

ಆಹೂಯ ಬಹುಮಾನೇನ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ಸದ್ಮನಿ ।
ಸ್ವಮಠೇ ವಾದಿರಾಜೇನ ಸ್ಥಾಪಿತೋ ವಿಜಯೀಂದ್ರಕಃ ॥ ೫ ॥

ವಿಜಯೀಂದ್ರಮಠೋ ಲೋಕೇ ಪ್ರಥಿತೋ ರೌಪ್ಯಪೀಠಕೇ ।
ಸ್ವಮಠೇ ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯ ಪೂಜಾಕಾಲೇ ನಿರಂತರಮ್ ॥ ೬ ॥

ಕೃಷ್ಣಸಂದರ್ಶನಂ ಭೂಯಾದಿತಿ ರಂಧ್ರಂ ನಿರಂತರಮ್ ।
ನಿರಂತರಂ ದೇವಪೂಜಾಕಾಲೇ ಪಶ್ಯಸಿ ಯಾದವಮ್ ॥ ೭ ॥

ಏವಂ ನಿರ್ಮಾಯ ಯತಿಪಃ ತತ್ರ ಶಿಷ್ಯಾಂಶ್ಚ ಸ್ಥಾಪಯನ್ ।
ತತ್ರಾಪಿ ಬಹುಧಾ ಮಾನಂ ಪ್ರಕುರ್ವಂತಿ ನಿರಂತರಮ್ ॥ ೮ ॥

ರೌಪ್ಯಪೀಠಸ್ಥಾ ಯತಯೋ ವಿಜಯೀಂದ್ರಮಠಸ್ಯ ಚ ।
ವಾದಿರಾಜೋ ಜಯೀಂದ್ರಶ್ಚ ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯೌ ಯತೀಶ್ವರೌ ॥ ೯ ॥

ಉಭೌ ತೌ ಸಮಕಾಲೀನಾವುಭೌ ಸಮಮತೀ ಭುವಿ ।
ಉಭೌ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಕರ್ತಾರಾವುಭೌ ವಾದೀಂದ್ರವಾರಣೌ ॥ ೧೦ ॥

ಸ ವಾದಿರಾಜೋ ಮತಿಮಾನ್ ಮಾನಯಾಮಾಸ ತಂ ತದಾ ।
ಅಥಾಸೌ ವಿಜಯೀಂದ್ರಶ್ಚ ತಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ಸಾದರಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ಪ್ರಯಯೌ ಕುಂಭಕೋಣಾಖ್ಯಂ ದೇಶಂ ಲೋಕೈಕವಿಶ್ರುತಮ್ ।
ತತ್ರ ವಾಸಂ ಚಕಾರಾಸೌ ಕುಂಭಕೋಣಾಲಯೇ ಮುನಿಃ ॥ ೧೨ ॥

ಇತೀದಂ ಕೀರ್ತಿತಂ ಲೋಕೇ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಂ ಭುವಿ ಮಾನುಷೈಃ ।
ಯ ಇದಂ ಶೃಣುಯಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಯಶ್ಚಾಪಿ ಪರಿಕೀರ್ತಯೇತ್ ॥ ೧೩ ॥

ತಸ್ಯ ದೇವೇ ರಾಮಚಂದ್ರೇ ಗುರುಷು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಷು ।
ಸುದೃಢಾ ಜಾಯತೇ ಭಕ್ತಿಃ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ ।
ಇದಂ ಕೃತಂ ಮಧ್ವನಾಮ್ನಾ ಪ್ರೀತ್ಯೈ ಮಾಧವಮಧ್ವಯೋಃ ॥ ೧೪ ॥

॥ ಇತಿ ಸಪ್ತಮಃ ಸರ್ಗಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥

